

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2014 ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ 2015-2017

Υπουργείο Οικονομικών

Σεπτέμβριος 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	9
1.1 Οικονομικές Εξελίξεις 2013-2014	9
1.2 Μεσοπρόθεσμες προοπτικές 2015-2017	15
1.3 Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ.....	19
2.1 Δημοσιονομικές εξελίξεις 2013-2014.....	19
2.2 Δημοσιονομικοί στόχοι 2015-2017.....	21
2.3 Διαχείριση χρέους και χρηματοδότηση	22
2.4 Χρηματοοικονομικές εξελίξεις.....	24
2.5 Ανάλυση βιωσιμότητας χρέους.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ.....	29
3.1 Μακροοικονομική σταθερότητα.....	29
3.2 Χρηματοοικονομική σταθερότητα.....	30
3.3 Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.....	31
3.4 Αξιοποίηση πηγών ρευστότητας για την οικονομία και προώθηση των επενδύσεων	35
3.5 Μεταρρυθμίσεις στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών.....	37
3.6 Κοινωνική συνοχή.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2015 ΚΑΙ ΜΔΠ 2015-2017.....	38
4.1 Προϋπολογισμός 2015.....	39
4.2 Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2015-2017	41
4.3 Απασχόληση στο Δημόσιο Τομέα	43

ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Προϋπολογισμός του 2015 και το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2015-2017 ετοιμάστηκαν στα πλαίσια της δεύτερης χρονιάς που διανύει η Κύπρος στο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής που έχει συμφωνήσει με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Μέχρι σήμερα η Κύπρος έχει συμπληρώσει **τέσσερις επιτυχημένες αξιολογήσεις του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής**, γεγονός που ενίσχυσε σημαντικά την εμπιστοσύνη προς την κυπριακή οικονομία, τόσο εσωτερικά, όσο και διεθνώς. Αυτό επέτρεψε τη **νέα έκδοση ομολόγων στις διεθνείς αγορές** πρώτα με την έκδοση 6-ετούς ομολόγου με ονομαστικό επιτόκιο 6,5% στις 2 Μαΐου 2014 και ακολούθως με νέα έκδοση 5-ετούς ομολόγου στις 25 Ιουνίου 2014 με ονομαστικό επιτόκιο 4,85%. Οι δύο αυτές εκδόσεις ήταν οι πρώτες εκδόσεις μακροπρόθεσμου χρέους στις διεθνείς αγορές από το Νοέμβριο του 2010.

Ταυτόχρονα, η **πορεία της οικονομίας ήταν καλύτερη της αναμενόμενης** και επέδειξε σχετική αντίσταση απέναντι σε πολύ σοβαρές προκλήσεις. Το 2013 η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 5,4%, σε πραγματικούς όρους, ποσοστό κατά πολύ μικρότερο της τάξης του 8,7% που αναμενόταν όταν καταρτίστηκε για πρώτη φορά το μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής με την Τρόικα τον Απρίλιο του 2013.

Το 2014 η οικονομία συνεχίζει να συρρικνώνεται, με το ρυθμό ανάπτυξης το πρώτο εξάμηνο του 2014 να έχει διαμορφωθεί στο -3,2% σε πραγματικούς όρους, σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του προηγούμενου χρόνου. **Για ολόκληρο το 2014, με βάση το κεντρικό μακροοικονομικό σενάριο που περιλήφθηκε στο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής του Ιουλίου 2014, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμενόταν να είναι αρνητικός και να κυμανθεί γύρω στο 4,2%, σε πραγματικούς όρους. Σύμφωνα, όμως με τις εξελίξεις του 1^{ου} εξαμήνου του 2014, η πρόβλεψη των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών για ολόκληρο το χρόνο περιορίζει τη συρρίκνωση της οικονομίας γύρω στο 3%, σε πραγματικούς όρους.**

Οι κυριότεροι λόγοι του περιορισμού της ύφεσης σε σχέση με το τι αναμενόταν είναι η **καλύτερη εξέλιξη της ιδιωτικής κατανάλωσης και οι καλές, κάτω από τις περιστάσεις, αποδόσεις της οικονομίας στον τομέα του τουρισμού, των επαγγελματικών υπηρεσιών, αλλά και ο θετικός ρυθμός μεταβολής που παρουσίασε το εμπόριο**. Οι εξελίξεις αυτές δεικνύουν ότι η Κύπρος, παρόλο το αντίξοο οικονομικό περιβάλλον εσωτερικά και διεθνώς, διατηρεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα στους παραδοσιακούς εξαγωγικούς τομείς των υπηρεσιών.

Η καλύτερη από την αναμενόμενη εξέλιξη της οικονομίας μαζί με την καλή πορεία της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα, επέτρεψαν μέσα σε ένα κλίμα βελτιωμένης εμπιστοσύνης, σημαντική **πρόοδο στην άρση των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων**. Σημειώνεται, επίσης, η άντληση κεφαλαίων ύψους ενός (1) δις ευρώ από την Τράπεζα Κύπρου εντός του μήνα Αυγούστου 2014.

Σύμφωνα με τις δημοσιονομικές προβλέψεις του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής (5^η αξιολόγηση), για ολόκληρο το 2014, το έλλειμμα του πρωτογενούς ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης δεν αναμένεται να ξεπεράσει τα €210 εκ. (1,3% του ΑΕΠ) που αντιστοιχεί σε δημοσιονομικό έλλειμμα της τάξης του 4,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Σύμφωνα με αυτές τις προβλέψεις, το δημόσιο χρέος για το 2014 εκτιμάται να φθάσει στο 117,8% του ΑΕΠ σε σύγκριση με ποσοστό ύψους 111,5% το τέλος του προηγούμενου χρόνου λόγω μείωσης του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές.

Όμως, τα μέχρι στιγμής δημοσιονομικά αποτελέσματα δείχνουν ότι το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2014 παρουσιάζει πλεόνασμα 0,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές ισοζύγιο ήταν πλεονασματικό και ανήλθε στα €372 εκ. κατά την υπό αναφορά περίοδο, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €99,2 εκ. την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου. Αυτό καταδεικνύει ότι οι δημοσιονομικές δεσμεύσεις και στόχοι που έχουν τεθεί αναμένεται να υπερκαλυφθούν με σημαντικά περιθώρια.

Στον τραπεζικό τομέα ολοκληρώθηκε η αναδιάρθρωση, ενώ σημειώνεται η άρση όλων των εσωτερικών περιοριστικών μέτρων και η συνέχιση της απομόχλευσης. Ο τομέας όμως συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις κυρίως όσον αφορά το πολύ ψηλό ποσοστό των μη-εξυπηρετούμενων δανείων, με τα οποία είναι απόλυτα συνυφασμένο το πλαίσιο των εκποιήσεων το οποίο ακόμη εκκρεμεί, αλλά και η Ευρωπαϊκή Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων (EU Stress Tests) στην οποία υποβάλλονται οι μεγάλες κυπριακές τράπεζες και τα αποτελέσματα των οποίων θα είναι διαθέσιμα τέλος Οκτωβρίου 2014.

Κάτω από τις πιο πάνω οικονομικές συνθήκες, κύρια στρατηγική επιδίωξη της κυβέρνησης είναι η επιστροφή σε μια τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης με αύξηση της απασχόλησης και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Κύριοι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι για την επίτευξη του κύριου στόχου αφορούν τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, τη συνέχιση της αναδιάρθρωσης στο χρηματοοικονομικό τομέα και την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (όπως η μεταρρύθμιση της δημόσιας οικονομικής διαχείρισης, η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, τις ιδιωτικοποιήσεις, τη φιλελευθεροποίηση επαγγελμάτων κ.α.) με στόχο, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας.

Η υλοποίηση των στρατηγικών στόχων και επιδιώξεων της κυβέρνησης αντικατοπτρίζονται σε μεγάλο βαθμό στον κρατικό προϋπολογισμό. Ο Προϋπολογισμός του 2015 (και το ΜΔΠ 2015 - 2017) αντικατοπτρίζουν την προσπάθεια της κυβέρνησης για έξοδο από την οικονομική ύφεση, την περαιτέρω βελτίωση των δημόσιων οικονομικών έτσι ώστε να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι που έχουν τεθεί καθώς και η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Συνολικά, το προσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2015 που καλύπτει ως επί το πλείστον την Κεντρική Κυβέρνηση, προβλέπει έσοδα, ύψους €5.928 εκ. σε σύγκριση με αναθεωρημένα έσοδα ύψους €5.952 εκ. το 2014 δηλαδή τα έσοδα παρουσιάζουν οριακή μείωση. Οι συνολικές δαπάνες, παρουσιάζουν αύξηση 0,6% σε σχέση με το προηγούμενο χρόνο και προϋπολογίζονται στα €6.662 εκ σε σύγκριση με €6.622 εκ το 2014.

Με βάση το ΜΔΠ 2015-2017 τα έσοδα για το 2016, αναμένεται να ανέλθουν στα €6.088 εκ και το 2017 στα €6.256 εκ.

Κύριες αιτίες απ' όπου μπορούν να προκύψουν δημοσιονομικοί κίνδυνοι, αφορούν κυρίως (i) τις αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης, με συνέπεια τον αρνητικό αντίκτυπο κατά κύριο λόγο στις επιδόσεις των δημόσιων οικονομικών, (ii) την αποσταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα, και (iii) την πρόσφατη διένεξη της Ρωσίας με την Ουκρανία, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφοροποίηση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας.

Το κείμενο που ακολουθεί χωρίζεται σε τέσσερα (4) κεφάλαια. Στο Κεφαλαίο 1 παρουσιάζονται οι μακροοικονομικές εξελίξεις του 2014 και οι προβλέψεις για την περίοδο 2015-2017 για την Κύπρο, ενώ καταγράφονται και οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις. Στο Κεφαλαίο 2 παρουσιάζονται οι εξελίξεις που αφορούν τα δημοσιονομικά μεγέθη και το δημόσιο χρέος, τον τραπεζικό τομέα, ενώ γίνεται και ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους. Στο Κεφαλαίο 3 παρουσιάζονται οι στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης που έχουν στόχο την επιστροφή σε μια βιώσιμη τροχιά ανάπτυξης με αύξηση της απασχόλησης και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τέλος, στο Κεφαλαίο 4 παρουσιάζεται ο Προϋπολογισμός 2015 και το ΜΔΠ 2015-2017.

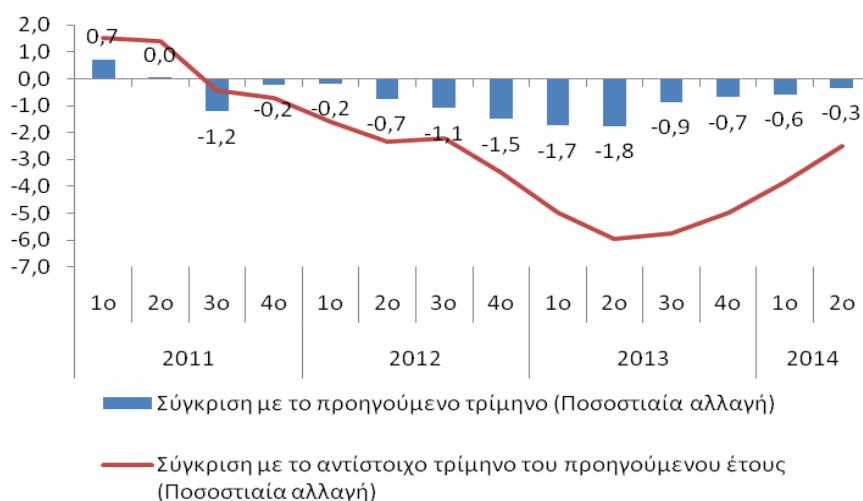
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1.1 Οικονομικές Εξελίξεις 2013-2014

Η ύφεση της οικονομίας της Κύπρου παρουσίασε σημαντική επιβράδυνση κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014. Παρόλα αυτά το μακροοικονομικό περιβάλλον παραμένει δύσκολο λόγω κυρίως έλλειψης της ρευστότητας στην οικονομία καθώς και μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος. Με βάση τις τελευταίες διαθέσιμες εκτιμήσεις της Στατιστικής Υπηρεσίας, κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014, το εποχικά διορθωμένο ΑΕΠ σε σταθερές τιμές παρουσίασε μείωση γύρω στο 3,2%, σε σύγκριση με το 1^ο εξάμηνο του 2013. Συγκριτικά, το 1^ο εξάμηνο του 2013 το εποχικά διορθωμένο ΑΕΠ σε σταθερές τιμές συρρικνώθηκε κατά 5,5% και το 2^ο εξάμηνο του 2013 κατά 5,4% (σε σύγκριση με τα αντίστοιχα εξάμηνα του 2012). Αναλυτικά για κάθε τρίμηνο, το εποχικά διορθωμένο ΑΕΠ σε σταθερές τιμές παρουσίασε μείωση 3,9% το 1^ο τρίμηνο και 2,5% το 2^ο τρίμηνο του 2014, σε σχέση με τα αντίστοιχα τρίμηνα του 2013.

Από πλευράς ζήτησης, παρόλο που η κατανάλωση σημείωσε περαιτέρω μείωση της τάξης του -2,6% το 1^ο εξάμηνο του 2014 (σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2013), αυτή ήταν μικρότερη από την προβλεπόμενη, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί κυρίως στην ιδιωτική κατανάλωση η οποία κατέγραψε μείωση 1,3%, έναντι μείωσης 7,0% που σημειώθηκε στη δημόσια κατανάλωση. Η συγκράτηση της μείωσης στην ιδιωτική κατανάλωση μπορεί να αποδοθεί στη βελτίωση των προσδοκιών, στην πρόθεση των καταναλωτών να διατηρήσουν σε κάποιο βαθμό το βιοτικό τους επίπεδο διαφοροποιώντας τους ρυθμούς αποταμίευσης τους περιλαμβανομένων και των αποταμιεύσεων τους σε ασφαλιστικά ταμεία καθώς και αναδιρθρώνοντας τις υποχρεώσεις τους.

Διάγραμμα 1: ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (στοιχεία εποχικά διορθωμένα, %)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

Ταυτόχρονα, συγκράτηση σημείωσε η μείωση στις ακαθάριστες κεφαλαιουχικές επενδύσεις, οι οποίες συρρικνώθηκαν κατά 2,5% το 1^ο εξάμηνο του 2014, σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2013. Αυτό οφείλεται στη θετική πορεία που κατέγραψαν οι επενδύσεις στον τομέα του εξοπλισμού μεταφορών. Από την άλλη, οι επενδύσεις στον κατασκευαστικό τομέα σημείωσαν περαιτέρω συρρίκνωση της τάξης του 21,5% και αυτό αντικατοπτρίζεται και στην πορεία του κατασκευαστικού τομέα από τομεακής πλευράς, ο οποίος συρρικνώθηκε κατά 24%. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Κεντρικής Τράπεζας, οι τιμές των ακινήτων επίσης μειώθηκαν κατά το 2014 αντικατοπτρίζοντας την περαιτέρω προσαρμογή του τομέα (-9,7% το 1^ο τρίμηνο και -9,1% το 2^ο τρίμηνο του 2014 σε σύγκριση με τα αντίστοιχα τρίμηνα του 2013).

Οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση (0,8%) που αντιστάθμισε κάπως την αύξηση που σημειώθηκε στις εισαγωγές (2,3%).

Από τομεακής πλευράς, η σχετικά καλή επίδοση στον τουριστικό τομέα και στις επαγγελματικές υπηρεσίες, αλλά και ο θετικός ρυθμός μεταβολής που παρουσίασε το εμπόριο, συνέβαλαν στη συγκράτηση της ύφεσης. Οι εξελίξεις αυτές δεικνύουν ότι η Κύπρος, παρόλο το αντίξοο οικονομικό περιβάλλον εσωτερικά και διεθνώς, διατηρεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα στους παραδοσιακούς εξαγωγικούς τομείς των υπηρεσιών.

Μηνιαία στοιχεία που δημοσιεύει η Στατιστική Υπηρεσία και είναι διαθέσιμα μέχρι το Σεπτέμβριο 2014, αντικατοπτρίζουν τη βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας:

- Οι αφίξεις τουριστών παρουσιάζουν αύξηση 5,9% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2014 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013.
- Τα έσοδα από τον τουρισμό παρουσιάζουν αύξηση 11,6% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013.
- Ο δείκτης όγκου κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου παρουσιάζει αύξηση 3,4% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2014 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013.
- Ο δείκτης αξίας κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου παρουσιάζει αύξηση 1,3% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2014.
- Ο δείκτης κύκλου εργασιών των επαγγελματικών, τεχνικών και επιστημονικών δραστηριοτήτων παρουσιάζει αύξηση 2,6% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2014.
- Τα νέα πωλητήρια έγγραφα που κατατέθηκαν στο κτηματολόγιο είναι αυξημένα κατά 23,2% την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013.

Για το 2014, με βάση το κεντρικό μακροοικονομικό σενάριο που περιλήφθηκε στο επικαιροποιημένο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής του Ιουλίου, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμενόταν να είναι αρνητικός και να κυμανθεί γύρω στο 4,2%, σε πραγματικούς όρους. Σύμφωνα, όμως με τις εξελίξεις του 1ου εξαμήνου του 2014, η πρόβλεψη των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών για ολόκληρο το χρόνο περιορίζει τη συρρίκνωση της οικονομίας γύρω στο 3%, σε πραγματικούς όρους.

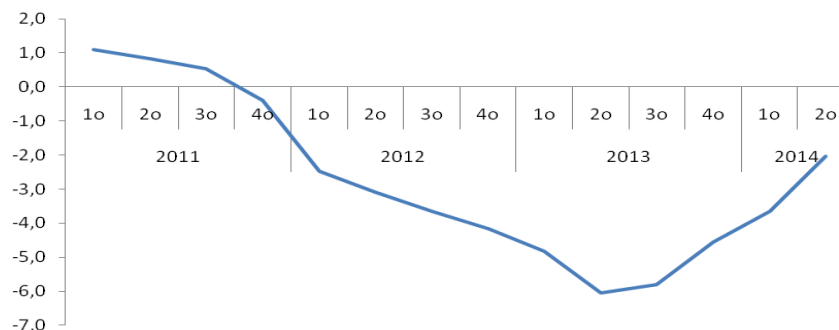
Η καλύτερη από την αναμενόμενη εξέλιξη της οικονομίας μαζί με την καλή πορεία της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα, επέτρεψαν ένα κλίμα βελτιωμένης εμπιστοσύνης και σημαντική πρόοδο στην άρση των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων.

Συγκεκριμένα, τον Μάιο 2014, και σύμφωνα με τον Οδικό Χάρτη Σταδιακής Κατάργησης των Περιοριστικών Μέτρων (Roadmap) που ανακοινώθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών στις 8/8/2013, εκδόθηκε το τριακοστό διάταγμα σύμφωνα με το οποίο καταργήθηκαν όλα τα περιοριστικά μέτρα στις εσωτερικές συναλλαγές και πληρωμές. Σημειώνεται επίσης, η σημαντική χαλάρωση στους περιορισμούς διακίνησης κεφαλαίων στο εξωτερικό, ενώ εξακολουθεί να ισχύει ότι δεν εφαρμόζεται κανένας περιορισμός στα νέα κεφάλαια που εισάγονται από το εξωτερικό.

Μια ακόμη θετική εξέλιξη σημειώθηκε μέσα στο 2014, αυτή της αγοράς κρατικών ομολόγων. Λόγω των ευνοϊκών συνθηκών που επικρατούσαν στις χρηματαγορές, του καλύτερου οικονομικού περιβάλλοντος, αλλά και λόγω των πολύ θετικών αξιολογήσεων που έχει λάβει η Κύπρος από την Τρόικα και στις τέσσερις (4) πρώτες αξιολογήσεις για την εφαρμογή του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής, το κόστος δανεισμού για την Κυπριακή Δημοκρατία από τις διεθνείς αγορές σημείωσε μεγάλη πτώση, γεγονός που επέτρεψε την έκδοση ομολόγων στις διεθνείς αγορές τον Μάιο και Ιούνιο του 2014. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που Κύπρος βγήκε στις αγορές από το Νοέμβριο του 2010.

Η **απασχόληση** συνέχισε να σημειώνει μείωση τα πρώτα δυο τρίμηνα του 2014 (-3,7% το 1^ο τρίμηνο και -2,0% το 2^ο τρίμηνο του 2014, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα τρίμηνα του 2013). Ο ρυθμός της μείωσης της απασχόλησης, όμως, επιβραδύνεται, γεγονός που άρχισε να παρατηρείται από το 3^ο τρίμηνο του 2013, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2. Αυτό αποδίδεται στα μέτρα που εφαρμόζει η κυβέρνηση, στη μείωση των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας και στην προσαρμογή στους όρους απασχόλησης. **Για ολόκληρο το 2014, η εκτίμηση για την απασχόληση είναι ότι θα μειωθεί κατά 4^ο%, σε σύγκριση με μείωση 5,2% που σημείωσε το 2013.**

Διάγραμμα 2: Απασχόληση (Άτομα σε όρους Ισοδυναμίας Πλήρους Απασχόλησης, % αλλαγής)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

Η ανεργία, με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014 διαμορφώθηκε στο 16,9%, έναντι ποσοστού ανεργίας 16,0% το 4^ο τρίμηνο του 2013. Επίσης, βάσει της ίδιας έρευνας το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας παραμένει ψηλό (7,5%), καθώς και η ανεργία μεταξύ των νέων (39,6%). **Για ολόκληρο το 2014, η εκτίμηση είναι ότι η μειωθεί οριακά στο 15,5%, από 15,9% που ήταν το 2013.**

Η υπόθεση πίσω από την εκτίμηση αυτή είναι ότι η ανεργία φθάνει στο μέγιστο της σημείο το 2013 καθώς το ΑΕΠ συνεχίζει να συρρικνώνεται, ενώ θα αρχίσει να βελτιώνεται από το 2015 και μετέπειτα, καθώς το ΑΕΠ θα αρχίσει να παρουσιάζει θετικούς ρυθμούς μεταβολής. Σημειώνεται ότι η ανεργία, και γενικότερα η αγορά εργασίας, κατά κανόνα παρουσιάζει μια χρονική υστέρηση έναντι των μεταβολών του ΑΕΠ και αυτό είναι που αποτελεί το βασικό λόγο στην εκτίμηση του 2014 και προβλέψεις για το 2015-2017.

Πίνακας 1: Ποσοστό ανεργίας 2011-2014, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (% στο εργατικό δυναμικό)

	Ποσοστό ανεργίας (ηλικίες 15+)	Ποσοστό ανεργίας στους νέους (ηλικίες 15-24)	Μακροπρόθεσμη ανεργία
2011	7,9	22,4	1,6
1 ^ο τρίμηνο	7,5	20,7	1,3
2 ^ο τρίμηνο	7,2	20,7	1,2
3 ^ο τρίμηνο	7,8	22,2	1,8
4 ^ο τρίμηνο	8,9	26,0	2,2
2012	11,8	27,7	3,5
1 ^ο τρίμηνο	11,1	26,7	2,7
2 ^ο τρίμηνο	11,3	25,9	3,2
3 ^ο τρίμηνο	12,1	26,4	3,9
4 ^ο τρίμηνο	12,7	32,0	4,4
2013	15,9	38,9	6,1
1 ^ο τρίμηνο	15,8	37,5	5,5
2 ^ο τρίμηνο	15,4	40,3	5,6
3 ^ο τρίμηνο	16,2	38,5	6,4
4 ^ο τρίμηνο	16,0	39,4	6,8
2014			
1 ^ο τρίμηνο	16,9	39,6	7,5

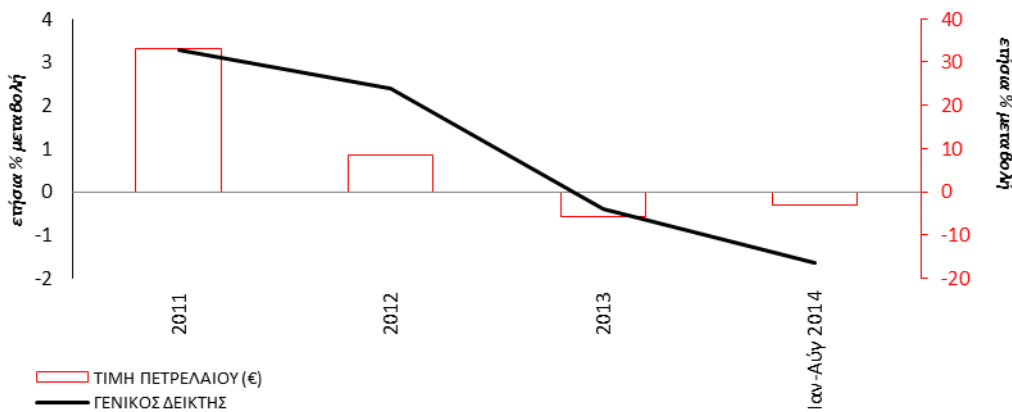
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

Ο **Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)**, για την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014, σημείωσε μείωση 1,7% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013, παρά την αύξηση του κανονικού και μειωμένου συντελεστή του ΦΠΑ και του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα κίνησης, από τις αρχές Ιανουαρίου 2014, αντικατοπτρίζοντας τόσο τις συνθήκες της υποτονικής καταναλωτικής ζήτησης, όσο και της οικονομικής δραστηριότητας. Για την ίδια περίοδο, ο δομικός πληθωρισμός (ΔΤΚ εξαιρουμένων των δεικτών τιμών ενέργειας και εποχικών τροφίμων) ήταν κατά μέσο όρο -1%.

Η πτωτική πορεία του πληθωρισμού κατά την υπό αναφορά περίοδο του 2014, οφείλεται κυρίως στις μειώσεις που παρατηρήθηκαν στις τιμές των κύριων κατηγοριών του ΔΤΚ¹ για (i) τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά (ρυθμός ανάπτυξης -1,9% κατά την αναφορά περίοδο, σε σχέση με την αντίστοιχη του προηγούμενου χρόνου), καθώς και για (ii) στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρισμό και υγραέριο (ρυθμός ανάπτυξης -6,8% κατά την αναφορά περίοδο σε σχέση με την αντίστοιχη του προηγούμενου χρόνου), με αντίστοιχη συνεισφορά τους στην εξέλιξη του πληθωρισμού, -1 και -0,4 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Παράλληλα, σημαντικές μειώσεις παρατηρήθηκαν στις τιμές των κατηγοριών για επίπλωση και οικιακό εξοπλισμό, για υγεία, για αναψυχή και πολιτισμό, για εκπαίδευση, καθώς και για εστιατόρια και ξενοδοχεία.

Σημειώνεται ότι ιστορικά, λόγω της μεγάλης εξάρτησης της κυπριακής οικονομίας από το πετρέλαιο, η πορεία του πληθωρισμού στην Κύπρο επηρεάζεται άμεσα από την εξέλιξη της τιμής του πετρελαίου. Η εξέλιξη του πληθωρισμού για την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014, επηρεάστηκε και από τις μειώσεις που παρατηρήθηκαν στη μέση τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Μπρεντ, η οποία ήταν €79 το βαρέλι σε σχέση με €82 την αντίστοιχη περίοδο του 2013 (4,1% μείωση). Η συνεισφορά στον πληθωρισμό για την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014, των προϊόντων του ΔΤΚ που επηρεάζονται άμεσα από την τιμή του πετρελαίου, (καύσιμα, ηλεκτρικό ρεύμα, υγραέριο) ήταν -0,3%.

Διάγραμμα 3: ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ΔΤΚ και τιμής πετρελαίου

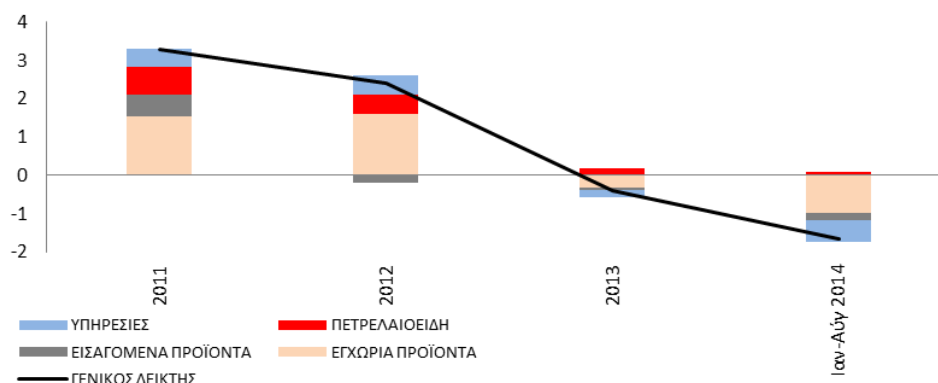

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία και υπολογισμοί Υπουργείου Οικονομικών

Από την ανάλυση του ΔΤΚ ανά οικονομική κατηγορία, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι τιμές τόσο των εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων, όσο και αυτές των υπηρεσιών, έχουν μειωθεί αισθητά. Οι τιμές των πετρελαιοειδών συνεχίζουν να έχουν θετική συνεισφορά στον πληθωρισμό (της τάξης του 0,1 ποσοστιαίας μονάδας), λόγω της αύξησης του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα κίνησης από την 1^η Ιανουαρίου 2014.

¹ Ταξινόμηση COICOP

Διάγραμμα 4: συνεισφορά των οικονομικών κατηγοριών του ΔΤΚ στον πληθωρισμό

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία και υπολογισμοί Υπουργείου Οικονομικών

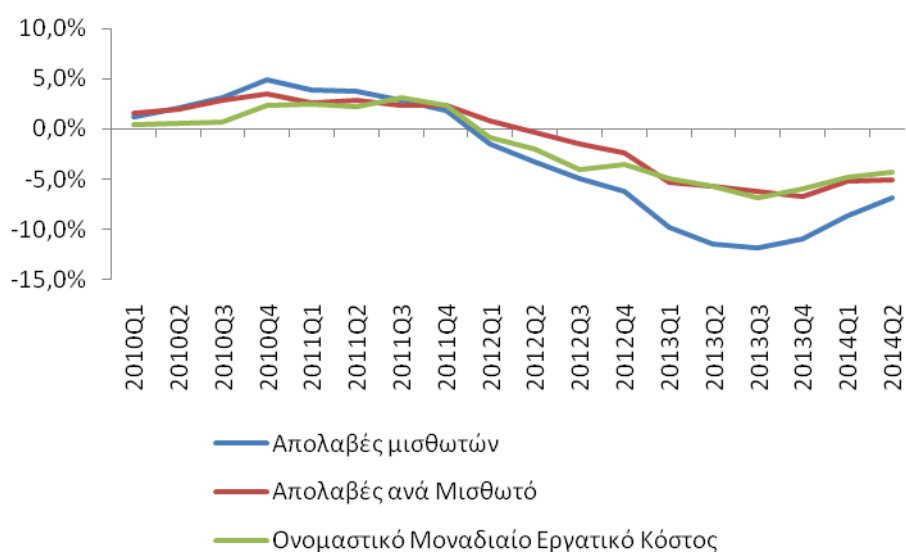
Από τα πιο πρόσφατα μηνιαία στοιχεία διαφαίνεται ότι, η πτωτική πορεία του πληθωρισμού η οποία ξεκίνησε κατά τους πρώτους μήνες του 2013, θα ξεκινήσει σύντομα να αναστρέφεται και προβλέπεται ότι κατά τους τελευταίους μήνες του 2014 ο πληθωρισμός θα κυμανθεί μεταξύ 0,0-0,4%.

Ο *Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)*² στην Κύπρο, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014, σημείωσε μείωση της τάξης του 0,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013, και η ετήσια μεταβολή του για ολόκληρο το 2014 αναμένεται να κυμανθεί κοντά στο 0%.

Οι **απολαβές και τα εισοδήματα** συνεχίζουν να προσαρμόζονται προς τα κάτω, σε συνέχεια της σημαντικής μείωσης του 2013. Κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014, οι συνολικές απολαβές των μισθωτών παρουσίασαν μείωση 7,8%. Μέρος της μείωσης οφείλεται στη μείωση της απασχόλησης, γεγονός που φαίνεται από τη μείωση των απολαβών ανά μισθωτό, -5,1%. Η μείωση των απολαβών συνεισφέρει στη μείωση του μοναδιαίου εργατικού κόστους και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η παρατηρούμενη προσαρμογή των μισθών αναμένεται να βοηθήσει στη συγκράτηση των ανοδικών πιέσεων στην ανεργία.

² Ο ΕνΔΤΚ υπολογίζεται σύμφωνα με μια εναρμονισμένη προσέγγιση και μεθοδολογία όπως καθορίστηκαν από την Ε.Ε με μια σειρά σχετικών κανονισμών.

Διάγραμμα 5: Απολαβές και μοναδιαίο εργατικό κόστος 2010-2014 (% αλλαγή)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

Το 1^ο τρίμηνο του 2014, το έλλειμμα στο **Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ)** αυξήθηκε κατά €102,3εκ σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013. Ως αποτέλεσμα, το έλλειμμα στο ΙΤΣ διαμορφώθηκε στο 3,8% του ΑΕΠ σε σύγκριση με έλλειμμα 3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013. Η διεύρυνση του ελλείμματος στο ΙΤΣ οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μείωση του εμπορικού πλεονάσματος στις υπηρεσίες κατά €102,5εκ, και λιγότερο στην αύξηση του ελλείμματος στο λογαριασμό του εισοδήματος και των τρεχουσών μεταβιβάσεων κατά €6,4εκ. και €32,7εκ. αντίστοιχα. Την ίδια στιγμή, όμως, μειώθηκε το εμπορικό έλλειμμα στα αγαθά κατά €39,7εκ, γεγονός που επέδρασε θετικά στο ΙΤΣ, έστω και σε μικρό βαθμό.

1.2 Μεσοπρόθεσμες προοπτικές 2015-2017

Μεσοπρόθεσμα, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, οι προοπτικές της κυπριακής οικονομίας αναμένεται να συνεχίσουν σταδιακά να βελτιώνονται. Με την αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος και την αναμενόμενη σταδιακή απάμβλυνση και κατάργηση των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων, η οικονομία αναμένεται να αρχίσει να ανακάμπτει και να καταγράφει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 2015 και μετέπειτα. Η προσέλκυση ξένων επενδύσεων θεωρείται πολύ σημαντική για την κυπριακή οικονομία, δεδομένης της στενής τραπεζικής ρευστότητας που υπάρχει στην αγορά. Ήδη έχει επιδειχθεί ενδιαφέρον από επενδυτές, κυρίως για εμπλουτιστικές εργασίες στον τομέα του τουρισμού. Επιπρόσθετα, η δημοσιονομική προσαρμογή έχει ήδη προωθηθεί ικανοποιητικά και αναμένεται να συνεισφέρει θετικά στην πορεία ανάκαμψης.

Ταυτόχρονα όμως ελλοχεύουν σημαντικοί παράγοντες αποσταθεροποίησης, ιδιαίτερα σε σχέση με τις προοπτικές του τραπεζικού τομέα, οι οποίοι αποτελούν κλειδί για την οικονομική ανάκαμψη. Η απομόχλευση των χαρτοφυλακίων, το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των δανειστικών επιτοκίων, αποτελούν σημαντικούς δείκτες για την μετέπειτα πορεία του τομέα αυτού.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις, από το 2015 και μετέπειτα αναμένεται να καταγράφονται θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης, με κινητήριο μοχλό την εγχώρια ζήτηση. Συγκεκριμένα για το 2015, προβλέπεται ο ρυθμός ανάπτυξης να ανέλθει γύρω στο 0,4% ενώ για το 2016 και 2017 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να αυξηθεί στο 1,6%, και στο 2% αντίστοιχα, σύμφωνα με τις προβλέψεις που έχουν περιληφθεί στο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής.

Πίνακας 2: Μακροοικονομικές προβλέψεις 2014-2017,
(μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής – 5^η αξιολόγηση)

	2013	2014	2015	2016	2017
Ρυθμός Ανάπτυξης (%)	-5,4	-4,2	0,4	1,6	2,0
Πληθωρισμός ΕΔΤΚ (%)	0,4	0,0	0,9	1,3	1,5
Απασχόληση (%)*	-5,2	-4,0	0,4	1,4	1,7
Ανεργία (%)	15,9	17,6	17,0	15,8	14,4
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-1,9	-0,1	0,2	0,6	0,5

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών,

* Αριθμός ατόμων (όχι ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης)

Στα πλαίσια της ομαλοποίησης της κατάστασης της οικονομίας, ο ρυθμός πληθωρισμού για το 2015 προβλέπεται να ανέλθει στο 0,9%, ενώ για το 2016 και το 2017 προβλέπεται να αυξηθεί στο γύρω στο 1,3% και 1,5% αντίστοιχα.

Στην αγορά εργασίας, από το 2015 και μετέπειτα η ανεργία αναμένεται να παρουσιάσει τάσεις αποκλιμάκωσης. Για το 2015 το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να κομανθεί γύρω στο 17%, το 2016 στο 15,8% και το 2017 στο 14,4%.

1.3 Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ, World Economic Outlook, Update July 2014), ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας θα είναι θετικός γύρω στο 3,4%, σε σύγκριση με 3,2% το 2013 λόγω βελτίωσης της απόδοσης των ανεπτυγμένων οικονομιών και κυρίως των ΗΠΑ. Οι αυξημένοι γεωπολιτικοί κίνδυνοι που αφορούν την ένταση στη Μέση Ανατολή (Συρία, Ιράκ), στη Βόρεια Αφρική (Λιβύη), αλλά και η διένεξη της Ρωσίας με την Ουκρανία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε

διαφοροποίηση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας αφού ενδέχεται να οδηγήσουν σε σημαντικά υψηλότερες τιμές του πετρελαίου/φυσικού αερίου με αλυσιδωτές επιπτώσεις στην οικονομία.

Ευρωζώνη

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας της Ευρωζώνης διαμορφώθηκε στο 1,4% και 1,6% για το 1^ο και 2^ο τρίμηνο του 2014 αντίστοιχα (σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013). Τα αποτελέσματα του 2^{ου} τριμήνου του 2014 ήταν ασθενέστερα από τα αναμενόμενα, βάση των οποίων, το Σεπτέμβριο του 2014, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναθεώρησε προς τα κάτω (κατά 0.2 ποσοστιαίες μονάδες) την πρόβλεψη της για το ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωζώνης το 2014 (στο μόλις 0.9%), σε σχέση με τις προβλέψεις του Ιουνίου 2014. Η πρόβλεψη για το 2015 (1.6%) έχει επίσης αναθεωρηθεί προς τα κάτω.

Για τόνωση της ανάπτυξης και για να αποτραπεί το ενδεχόμενο εκδήλωσης του φαινομένου του αποπληθωρισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά τη συνεδρίαση του στις 4.9.2014, προχώρησε σε μείωση των επιτοκίων του ευρώ σε νέο ιστορικό χαμηλό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα ανακοίνωσε την έναρξη ενός προγράμματος αγοράς καλυμμένων ομολόγων και τίτλων εκδοθέντων έναντι περιουσιακών στοιχείων (ABS) με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών πίστωσης στην Ευρωζώνη. Οι παρεμβάσεις της ΕΚΤ στο πλαίσιο του νέου προγράμματος αγορών ABS και καλυμμένων ομολόγων αναμένεται να ξεκινήσουν τον Οκτώβριο του 2014.

Η ανεργία στην Ευρωζώνη αναμένεται το 2014 και να μειωθεί οριακά στο 11,9% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε σύγκριση με 12% το 2013. Για το 2014 αναμένεται η δημιουργία μικρού αριθμού πρόσθετων θέσεων εργασίας. Μια τέτοια αργή μείωση αντανακλά από τη μία τη σταδιακή ανάκαμψη, αλλά από την άλλη αντανακλά την υψηλότερη επικράτηση της διαρθρωτικής ανεργίας σε σχέση με την περίοδο πριν τη κρίση.

Όλα τα πιο πάνω συνηγορούν στην ανάγκη στήριξης της ανάπτυξης μέσω της προώθησης των επενδύσεων στην Ε.Ε. και της επιτάχυνσης της εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων από όλα τα κράτη-μέλη. Αυτά τα θέματα συζητήθηκαν κατά το πρόσφατο άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών της ΕΕ, όπου οι υπουργοί οικονομικών ανέθεσαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) να παρουσιάσουν, έως την επόμενη συνάντησή τους τον Οκτώβριο, ένα κατάλογο επενδυτικών εργαλείων για τόνωση της ανάπτυξης.

Όσον αφορά τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που στόχο έχουν τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των χωρών-μελών της Ε.Ε., οι υπουργοί τόνισαν την ανάγκη οι κυβερνήσεις να προχωρήσουν άμεσα στις απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Η πολιτική αστάθεια που έχει δημιουργηθεί στην **Ουκρανία** σε σχέση με τη **Ρωσία**, εντάθηκε κατά το 1^ο εξάμηνο του 2014, με αποτέλεσμα την υιοθέτηση νέων πιο αυστηρών κυρώσεων από την Ε.Ε έναντι της Ρωσίας. Ως αποτέλεσμα των κυρώσεων, η Ρωσία από την πλευρά της έχει υιοθετήσει μια σειρά από μέτρα, όπως το εμπάργκο σε αγροτικά προϊόντα της Ε.Ε.. Για το 2014, η ανάπτυξη της Ρωσίας αναμένεται να είναι οριακή, έναντι της αρχικής πρόβλεψης διεθνών Οργανισμών για ανάπτυξη περίπου στο 1,5%. Δεδομένης της σύνδεσης της κυπριακής οικονομίας με τη Ρωσική, αναπόφευκτα, οι αρνητικές αυτές εξελίξεις επηρεάζουν και την Κύπρο, αν και σε περιορισμένο, μέχρι στιγμής, βαθμό. Για το 2015, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ο ρυθμός ανάπτυξης της Ρωσικής οικονομίας προβλέπεται μόλις στο 1%.

Το **Ηνωμένο Βασίλειο**, χώρα με την οποία η Κυπριακή Δημοκρατία έχει σημαντικές οικονομικές σχέσεις, το 2014 προβλέπεται να έχει ρυθμό ανάπτυξης 3,2%, ενώ για το 2015, ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται στο 2,7%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

2.1 Δημοσιονομικές εξελίξεις 2013-2014

Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2014 παρουσιάζει πλεόνασμα ύψους €50,2 εκ. ή 0,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ το οποίο είναι βελτιωμένο σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου, όπου το δημοσιονομικό ισοζύγιο παρουσίαζε έλλειμμα ύψους €289,1 εκ. ή 1,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αξίζει να σημειωθεί πως κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014, το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης παρουσίασε έλλειμμα ύψους €22 εκ. σε σχέση με εκτίμηση για έλλειμμα €294,5 εκ. σύμφωνα με την τρίτη αξιολόγηση του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής στις αρχές του έτους. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, η θετική απόκλιση από το στόχο υπολογίζεται στο 1,8%.

Πίνακας 3: Δημόσια Οικονομικά Γενικής Κυβέρνησης (ΕΣΟΛ 95)

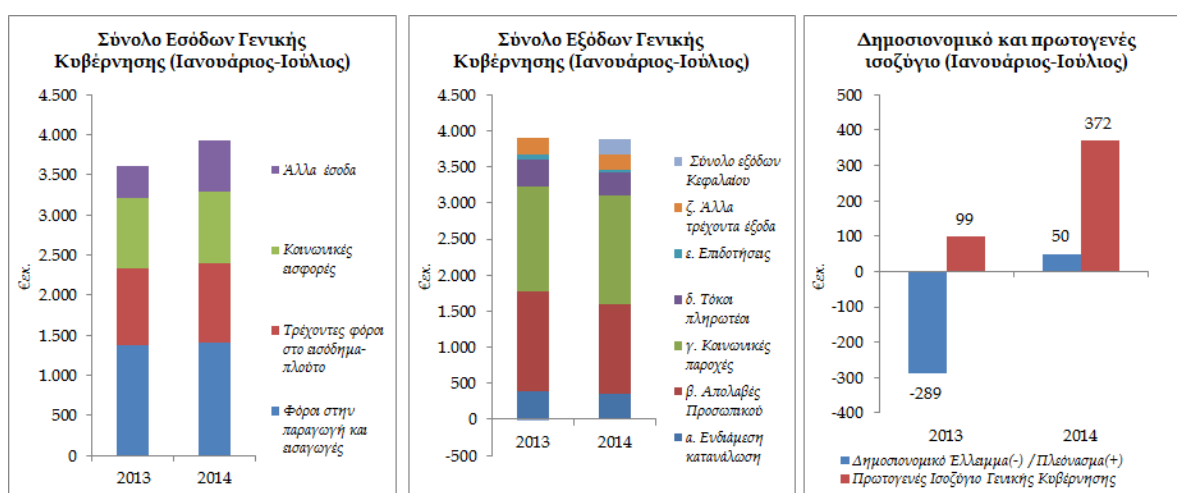
(εκατομμύρια €)	Ιανουάριος-Ιούλιος			1ο Εξάμηνο 2014		
	2013	2014	Μεταβολή	Στόχος ³	Πραγμ. Στοιχεία ⁴	Μεταβολή
1. Σύνολο Εσόδων Γενικής Κυβέρνησης	3.614	3.932	318	3.078	3.180	102
Φόροι στην παραγωγή και εισαγωγές	1.374	1.413	40	1.107	1.142	35
Τρέχοντες φόροι στο εισόδημα-πλούτο	964	990	26	715	754	39
Κοινωνικές εισφορές	877	894	17	776	763	-13
Άλλα έσοδα	398	634	236	480	521	41
2. Σύνολο Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης	3.903	3.882	-21	3.372	3.202	-171
Σύνολο τρεχόντων εξόδων	3.904	3.668	-235	3.195	3.037	-157
α. Ενδιάμεση κατανάλωση	382	358	-24	349	293	-56
β. Απολαβές Προσωπικού	1.391	1.231	-160	1.102	1.059	-43
γ. Κοινωνικές παροχές	1.448	1.508	60	1.277	1.275	-2
δ. Τόκοι πληρωτέοι	388	322	-66	247	193	-54
ε. Επιδοτήσεις	55	48	-7	46	45	-1
στ. Άλλα τρέχοντα έξοδα	239	201	-38	173	172	-1
Σύνολο Κεφαλαίουχικών Δαπανών	-1	214	214	178	165	-13
Δημοσιονομικό Έλλειμμα(-) / Πλεόνασμα(+)	-289	50	339	-295	-22	273
% του ΑΕΠ	-1,8	0,3	2,1	-1,9	-0,1	1,7
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	99	372	273	-48	171	219
% του ΑΕΠ	0,6	2,3	1,7	-0,3	1,1	1,4

³ Βάση 3ης αξιολόγησης του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής, Ιανουάριος 2014.

⁴ Τα στοιχεία περιλαμβάνουν μέρος από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου ύψους €180 εκ., το οποίο καταβλήθηκε κατά τον μήνα Απρίλιο 2014.

Συγκεκριμένα, τα **δημόσια έσοδα** της υπό αναφορά περιόδου ανήλθαν στα €3.932 εκ. σε σύγκριση με €3.614 εκ. την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 8,8%, εξέλιξη η οποία οφείλεται κυρίως στην απόδοση των δημοσιονομικών μέτρων που έχουν προωθηθεί στα πλαίσια του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής από την αρχή του χρόνου.

Όσον αφορά το σκέλος των **δημοσίων δαπανών** αυτό παρουσιάζει συρρίκνωση της τάξης του 0,5% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Οι δαπάνες για την υπό αναφορά περίοδο σε απόλυτους αριθμούς περιορίστηκαν στα €3.882 εκ. σε σύγκριση με €3.903 εκ. την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2013. Μείωση παρουσιάζουν όλες οι κατηγορίες δαπανών με εξαίρεση τις δαπάνες για κοινωνικές παροχές, λόγω αυξημένου αριθμού πληρωμών για ανεργιακό επίδομα και επίδομα πλεονάζοντος προσωπικού, ο οποίος είναι ως επί το πλείστο προσωπικού χαρακτήρα.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, το **πρωτογενές ισοζύγιο** ήταν πλεονασματικό και ανήλθε στα €372 εκ. κατά την υπό αναφορά περίοδο, σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους €99,2 εκ. την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου.

Το **δημόσιο χρέος** κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2014, λόγω κυρίως της κεφαλαιοποίησης του συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, ανήλθε στο 115,4% του ΑΕΠ σε σύγκριση με 102,2% του ΑΕΠ την αντίστοιχη περίοδο του 2013 ή σε απόλυτους αριθμούς ανήλθε στα €18.316 εκ. το τέλος Ιουλίου του 2014 σε σύγκριση με €16.869 εκ. το τέλος Ιουλίου του 2013.

Σύμφωνα με τις **δημοσιονομικές προβλέψεις του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής (5^η αξιολόγηση)**, για ολόκληρο το 2014 το έλλειμμα του πρωτογενούς ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης δεν αναμένεται να ξεπεράσει τα €210 εκ. (1,3% του ΑΕΠ) που αντιστοιχεί σε δημοσιονομικό έλλειμμα της τάξης του 4,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Σημειώνεται πως το 2013 το έλλειμμα του πρωτογενούς ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης ανήλθε στα €337 εκ. (2,0% του ΑΕΠ) και το δημοσιονομικό έλλειμμα στο 5,4% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τις πιο πάνω προβλέψεις, το **δημόσιο χρέος** για το 2014 εκτιμάται να φθάσει στο 117,8% του ΑΕΠ σε σύγκριση με ποσοστό ύψους 111,5% το τέλος του προηγούμενου χρόνου λόγω μείωσης του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές.

Με βάση τα μέχρι στιγμής δημοσιονομικά αποτελέσματα για το 2014, οι πιο πάνω δημοσιονομικές δεσμεύσεις και στόχοι που έχουν τεθεί αναμένεται να υπερκαλυφθούν με σημαντικά περιθώρια. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, το δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2014 προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 2,5% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές ισοζύγιο αναμένεται να είναι πλεονασματικό, της τάξης του 0,8% του ΑΕΠ. Σημειώνεται επίσης ότι, αναμένεται να υπάρξει αναθεώρηση των μεγεθών του ΑΕΠ η οποία μεταξύ άλλων οφείλεται και στην υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Οικονομικών Λογαριασμών του 2010 καθώς και στην υιοθέτηση νέων πηγών πληροφόρησης. Αυτά θα έχουν ως αποτέλεσμα τα δημοσιονομικά μεγέθη, ως ποσοστό του ΑΕΠ, να διαφοροποιηθούν ανάλογα.

Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής, κατά τη διάρκεια του 2014, οι κυπριακές αρχές προχώρησαν με την εφαρμογή μόνιμων μέτρων που περιλαμβάνονται στον περί Προϋπολογισμού του 2014 Νόμο του 2013 (Νόμος Αρ. 52(II)/2013), τα οποία ανέρχονται σε τουλάχιστον €270 εκατ. Συγκεκριμένα, η Κύπρος εφαρμόζει τα ακόλουθα πρόσθετα μέτρα από την 1^η Ιανουαρίου 2014:

α) **στο σκέλος των δαπανών, ο Προϋπολογισμός περιλαμβάνει τα εξής μέτρα:** μείωση των συνολικών δαπανών για κοινωνικές μεταβιβάσεις μέσω της καλύτερης στόχευσης, περαιτέρω μείωση των μισθών και υπερωριών του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, επιβολή τέλους για την κάρτα δημόσιων μέσων μεταφοράς για φοιτητές και συνταξιούχους και εφαρμογή μέτρων διαρθρωτικής μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού τομέα με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων, και

β) **στο σκέλος των εσόδων, ο Προϋπολογισμός για το 2014 περιλαμβάνει τα εξής μέτρα:** επέκταση της προσωρινής εισφοράς επί των ακαθάριστων απολαβών των εργαζομένων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα έως την 31^η Δεκεμβρίου 2016, αυξήσεις του κανονικού και μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ, αυξήσεις των ειδικών φόρων κατανάλωσης και αύξηση των εισφορών στο γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων.

2.2 Δημοσιονομικοί στόχοι 2015-2017⁵

Σύμφωνα με το μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής της 5^{ης} αξιολόγησης, το **δημοσιονομικό ισοζύγιο** το 2015 προβλέπεται να είναι ελλειμματικό και να μην ξεπεράσει το 5,2%, ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε σύγκριση με την εκτίμηση για έλλειμμα ύψους 4,7%⁶ τον προηγούμενο χρόνο. Παρόμοια εικόνα προβλέπεται και για το **πρωτογενές ισοζύγιο**,

⁵ Οι δημοσιονομικοί στόχοι για την περίοδο 2015-17, δεν περιλαμβάνουν τα αναμενόμενα μερίσματα από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου.

⁶ Σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις στα δημόσια οικονομικά εκτιμάται ότι το δημοσιονομικό ισοζύγιο θα είναι ελλειμματικό της τάξης του 2½% του ΑΕΠ πράγμα το οποίο σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί θα επηρεάσει κατ' επέκταση τις προβλέψεις του 2015.

σύμφωνα με το επικαιροποιημένο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής, να είναι ελλειμματικό και να κυμανθεί το 2015 γύρω στο 1,6% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 1,3% του ΑΕΠ για το 2014.

Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι, τα **δημόσια έσοδα** για το 2015 θα περιορισθούν στα €6.500 εκ. σε σύγκριση με €6.436 εκ. για το 2014 (εξαιρουμένου του μερίσματος της Κεντρικής Τράπεζας ύψους €180 εκ., το οποίο καταβλήθηκε το 2ο τρίμηνο του 2014) παρουσιάζοντας αύξηση ύψους 1%.

Όσον αφορά τις **δημόσιες πρωτογενείς δαπάνες** της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι, για το 2015 θα μειωθούν οριακά στα €6.758 εκ. σε σύγκριση με €6.826 εκ. σημειώνοντας οριακή μείωση ύψους 1% λόγω κυρίως της μείωσης των δαπανών για παροχές ανεργίας και πλεονάζοντος προσωπικού.

Με βάση τα πιο πάνω και σύμφωνα με το επικαιροποιημένο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής προβλέπεται ότι, το **δημόσιο χρέος** θα φθάσει τα €20.1 δις από τα €18.5 δις τον προηγούμενο χρόνο σε περίπτωση πλήρους χρησιμοποίησης των διαθέσιμων πιστώσεων για το χρηματοπιστωτικό τομέα και ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνεται στο 126%⁷ το 2015 από το 117,8%⁸ τον προηγούμενο χρόνο.

Το **δημοσιονομικό ισοζύγιο** κατά το 2016, σύμφωνα με το μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής της 5ης αξιολόγησης, προβλέπεται να είναι ελλειμματικό και να μην ξεπεράσει το 2,2% ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το **πρωτογενές ισοζύγιο** προβλέπεται να είναι πλεονασματικό, τουλάχιστον της τάξης του 1,2% του ΑΕΠ. Το 2017 το **πρωτογενές ισοζύγιο** αναμένεται να είναι πλεονασματικό, τουλάχιστο της τάξης του 2,5% του ΑΕΠ.

Η ανακατανομή των πιστώσεων δημιουργεί τα **περιθώρια για επιτάχυνση των συγχρηματοδοτούμενων έργων και την ενσωμάτωση αναπτυξιακών έργων προτεραιότητας για ώθηση της οικονομικής δραστηριότητας**. Ήδη στον Προϋπολογισμό του 2015 και το ΜΔΠ 2015-2017 πέραν των συγχρηματοδοτούμενων έργων, περιλήφθησαν νέα οδικά και άλλα έργα, στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως του Υπουργείου Εσωτερικών και στο Τμήμα Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων.

2.3 Διαχείριση χρέους και χρηματοδότηση

Μέχρι το τρίτο τρίμηνο του 2014, το δημόσιο χρέος αναμένεται να ανέλθει στα €18,4 δις.. Πέραν του 60% του χρέους αποτελείται από δάνεια, κυρίως από επίσημες πηγές δηλαδή από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, τη Ρωσική Ομοσπονδία και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Το υπόλοιπο χρέος είναι εμπορεύσιμο υπό μορφή

⁷ Αναμένεται ότι θα υπάρξει αναθεώρηση των μεγεθών του ΑΕΠ με ανάλογες επιπτώσεις στα δημοσιονομικά μεγέθη ως ποσοστό του ΑΕΠ.

⁸ Σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις στα δημόσια οικονομικά εκτιμάται ότι το δημόσιο χρέος θα παρουσιάσει καλύτερη εικόνα από την προβλεπόμενη που σε περίπτωση που επιβεβαιωθεί θα διαφοροποιήσει ανάλογα και την πρόβλεψη για το 2015.

κυβερνητικών τίτλων εσωτερικού και εξωτερικού (περίπου 25% και 15% του δημόσιου χρέους αντίστοιχα).

Το μέσο σταθμικό επιτόκιο υπολογίζεται ότι έχει μειωθεί από 3,57% στις αρχές του έτους γύρω στο 3% μέχρι το τρίτο τρίμηνο, με βάση σημερινά δεδομένα για το κυμαινόμενο επιτόκιο. Η μέση σταθμική διάρκεια έχει αυξηθεί από τις αρχές του έτους από 7,9 έτη στα 8,7 έτη.

Κατά τη διάρκεια του έτους οι δείκτες κινδύνου χαρτοφυλακίου χρέους όσον αφορά τη διάρκεια χρέους βελτιώθηκαν σημαντικά. Ταυτόχρονα όμως, οι δείκτες κινδύνου που περιλαμβάνουν τον παράγοντα επιτόκιο έχουν επιδεινωθεί λόγω των δανείων του Προγράμματος από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο που φέρουν χαμηλό βασικό επιτόκιο αλλά σε κυμαινόμενη βάση.

Όλοι οι βασικοί δείκτες χρέους αναμένεται να κινηθούν στην ίδια κατεύθυνση και για το 2015 εφόσον το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης αναμένεται να προέλθει από τις επίσημες πηγές του Προγράμματος.

Πρωτογενής αγορά κρατικών ομολόγων

Κατά τη διάρκεια του 2014 υπήρξε σημαντική βελτίωση στην αγορά κρατικών ομολόγων καθώς η συνεχιζόμενη καλύτερη του αναμενομένου πορεία της κυπριακής οικονομίας καθώς και η συνεχής βελτίωση του οικονομικού κλίματος για την ευρωπαϊκή περιφέρεια οδήγησαν σε μια σημαντική πτώση του κόστους δανεισμού για την Κυπριακή Δημοκρατία.

Η βελτίωση αυτή απέδωσε καρπούς πρώτα στην αγορά Γραμματίων του Δημοσίου όπου το κράτος συνέχισε να αναχρηματοδοτεί τα ενεργή γραμμάτια του δημοσίου με συνεχώς μειωμένο κόστος. Το μέσο κόστος δανεισμού με γραμμάτια του δημοσίου μειώθηκε από 4,79% κατά το τέλος του 2013 σε 4,06% κατά το τέλος Σεπτεμβρίου 2014.

Η βελτίωση των αποδόσεων στη δευτερογενή αγορά επίσης παρουσίασε θεαματική βελτίωση κατά τους πρώτους μήνες του 2014, με τις μεσοπρόθεσμες αποδόσεις να μειώνονται σημαντικά από επίπεδα πέραν του 8% κατά τον Δεκέμβριο του 2013 σε επίπεδα μεταξύ 4% στο 5% κατά τον Απρίλιο του 2014.

Η βελτίωση αυτή επέτρεψε τη νέα έκδοση ομολόγων στις διεθνείς αγορές πρώτα με την έκδοση 6-ετούς ομολόγου με ονομαστικό επιτόκιο 6,50% στις 2 Μαΐου 2014 και ακολούθως με νέα έκδοση 5-ετούς ομολόγου στις 25 Ιουνίου 2014 με ονομαστικό επιτόκιο 4,85%. Οι δύο αυτές εκδόσεις ήταν οι πρώτες εκδόσεις μακροπρόθεσμου χρέους στις διεθνείς αγορές από το Νοέμβριο του 2010.

Κατά τους επόμενους μήνες, νοουμένου πως θα υπάρξει συνέχεια στην απρόσκοπτη χρηματοδότηση από την Τρόικα και οι υποχρεώσεις του προγράμματος θα συνεχίσουν να εκπληρώνονται κανονικά, η βελτίωση αυτή θα συνεχιστεί.

Κυβερνητικές Εγγυήσεις

Το συνολικό απόθεμα των εκκρεμουσών κυβερνητικών εγγυήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας για δάνεια που παραχωρήθηκαν προς τρίτους κατά την 31 Ιουλίου 2014 ανέρχεται σε €3.073 εκ. σε σύγκριση με €3.125 εκ. που ήταν κατά την 31^η Μαρτίου 2014.

Εξαιρουμένου του αποθέματος των εκκρεμουσών κυβερνητικών εγγυήσεων κατά την 31^η Ιουλίου 2014 ύψους €1.288 εκ. για δάνεια που παραχωρήθηκαν στη Λαϊκή Τράπεζα (€1.000 εκ.) στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης του χρηματοοικονομικού τομέα και στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (€288 εκ.) για εκδόσεις χρέους του ταμείου αυτού, το υπόλοιπο των κυβερνητικών εγγυήσεων ανέρχεται σε €1.785 εκ. εκ των οποίων τα €703 εκ. ή 39,4% αφορούν κυβερνητικές εγγυήσεις για δάνεια που παραχωρήθηκαν από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Κυπριακής Δημοκρατίας προς τρίτους.

Σημειώνεται ότι, με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και κατόπιν ενημέρωσης της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, εγκρίθηκε η παραχώρηση κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €2.900 εκ., εάν αυτό καταστεί αναγκαίο για διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της κυπριακής οικονομίας. Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα οι υπό αναφορά εγγυήσεις δεν έχουν εκδοθεί.

2.4 Χρηματοοικονομικές εξελίξεις

Οι εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα το 2014 συνέχισαν να είναι καθοριστικός παράγοντας για τις εξελίξεις της ευρύτερης οικονομίας. Αξιοσημείωτη η αποκλιμάκωση στην πτωτική τάση των καταθέσεων η οποία αντανάκλα τη σταδιακή βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης. Αυτό επέτρεψε στις 30 Μαΐου 2014 την έκδοση του τριακοστού Διατάγματος του Υπουργού Οικονομικών για την επιβολή προσωρινών περιοριστικών μέτρων στις συναλλαγές, με το οποίο καταργήθηκαν όλα τα περιοριστικά μέτρα στις εσωτερικές συναλλαγές.

Όσον αφορά τις πιστώσεις, οι ετήσιες μεταβολές των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, κατέγραψαν αρνητικό ρυθμό μεταβολής 7,3% τον Ιούλιο του 2014 σε σύγκριση με επίσης αρνητικό ρυθμό μεταβολής 5,7% τον Ιούλιο του προηγούμενου έτους. Ο ρυθμός μεταβολής των πιστώσεων για οικιστικά δάνεια κυμαινόταν τον Ιούλιο του 2014 στο -3,7%, για καταναλωτικά δάνεια στο -7,6% και για επιχειρηματικά δάνεια στο -3,1%. Όπως διαφαίνεται και από τα στοιχεία, τόσο τα εγχώρια νοικοκυριά όσο και οι εγχώριες επιχειρήσεις συνεχίζουν τις ενέργειες για διόρθωση των ισολογισμών τους.

Στις 4 Σεπτεμβρίου, 2014, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε όπως μειώσει τα επιτόκια αποδοχής καταθέσεων, κατά 10 μονάδες βάσης, σε νέο ιστορικό χαμηλό επίπεδο (-0,20%), ως ένα μέτρο τόνωσης της ρευστότητας, και ενθάρρυνσης της χορήγησης δανείων από τις τράπεζες. Επιπλέον, η ΕΚΤ μείωσε το βασικό επιτόκιο αναχρηματοδότησης της, κατά 10 μονάδες βάσης στο 0,05% από 0,15% καθώς επίσης το επιτόκιο περιθωριακού ή έκτακτου δανεισμού στο 0,30% από 0,40%.

Ως επακόλουθο της επεκτατικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, τα καταθετικά επιτόκια των εγχώριων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ακολούθησαν πτωτική τάση. Η εξέλιξη αυτή ενισχύθηκε από την απόφαση της ΚΤΚ που τέθηκε σε εφαρμογή τον Μάιο του 2013 για επιβολή επιπρόσθετων κεφαλαιουχικών απαιτήσεων σε περιπτώσεις προσφοράς καταθετικών επιτοκίων τα οποία υπερβαίνουν το Euribor +300 μ.β. Πιο συγκεκριμένα, τα καταθετικά επιτόκια από Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (NXI) στην Κύπρο στα νοικοκυριά κατέγραψαν μια απότομη μείωση από τον Απρίλιο του 2013 μετά τα γεγονότα του Μαρτίου του 2013 ενώ άρχισαν να παρουσιάζουν τάσεις σταθεροποίησης με ελαφριές αυξήσεις από το τέλος του 2013 και εντέθην σε μια προσπάθεια των πιστωτικών ιδρυμάτων για άντληση ρευστότητας. Σημειώνεται ότι, τα εγχώρια δανειστικά επιτόκια που καταγράφονται τους τελευταίους μήνες αντανakλούν, εν μέρει, το ύψος των επιτοκίων που ισχύουν για τις αναδιαρθρώσεις των δανείων από τις τράπεζες προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Παρά την πτωτική τάση στα καταθετικά επιτόκια, στα επιτόκια των νέων δανείων δεν καταγράφονται, όπως τουλάχιστο αναμενόταν, οι αντίστοιχες μειώσεις και επομένως συνεχίζουν να αποκλίνουν από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΚΤ για το Μάρτιο του 2014, στην Κύπρο καταγράφηκε το υψηλότερο επιτόκιο δανεισμού με αρχικό προσδιορισμό επιτοκίου μέχρι ένα χρόνο τόσο για τα στεγαστικά δάνεια όσο και για τα επιχειρηματικά δάνεια ύψους έως €1 εκ..

Σημειώνεται επίσης ότι, οι μεγάλες κυπριακές τράπεζες υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων (EU Stress Tests) τα αποτελέσματα των οποίων θα είναι διαθέσιμα τέλος Οκτωβρίου 2014. Τέλος αναφέρεται ότι, σε Έκτακτη Γενική Συνέλευση, οι υφιστάμενοι μέτοχοι της Τράπεζας Κύπρου ενέκριναν την έκδοση πρόσθετου κεφαλαίου ύψους €1 δις με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD), άλλων θεσμικών, αλλά και ιδιωτών επενδυτών.

2.5 Ανάλυση βιωσιμότητας χρέους

Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών¹⁰, εκτιμάται ότι, η αυξητική πορεία του δημόσιου χρέους θα συνεχιστεί και κατά το 2015 φτάνοντας στο 126% του ΑΕΠ, ενώ η πορεία του θα είναι πτωτική από το 2016 και θα περιορισθεί στο 115% του ΑΕΠ το 2017, και στο 103% του ΑΕΠ το 2020. Σημειώνεται ότι, στο βασικό σενάριο, αλλά και στην ανάλυση ευαισθησίας, γίνεται υπόθεση, αλλά όχι πρόβλεψη, για επιπλέον χρηματοδοτικές ανάγκες της τάξης του €1 δις, για τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους είναι στενά συνυφασμένη με την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων αλλά και με τις όποιες επιπλέον ανάγκες προκύπτουν από στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Σημαντικές είναι επίσης οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της υγείας, των συντάξεων και της δημόσιας υγείας. Γι' αυτό η πιστή εφαρμογή των

¹⁰ Όπως έχουν εκτιμηθεί κατά την 5^η αξιολόγηση του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής.

προνοιών του Μνημονίου Συναντίληψης είναι πολύ σημαντική αφού αναστρέφεται η αυξητική πορεία του δημόσιου χρέους και σταδιακά ελευθερώνονται χρηματοδοτικοί πόροι για ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

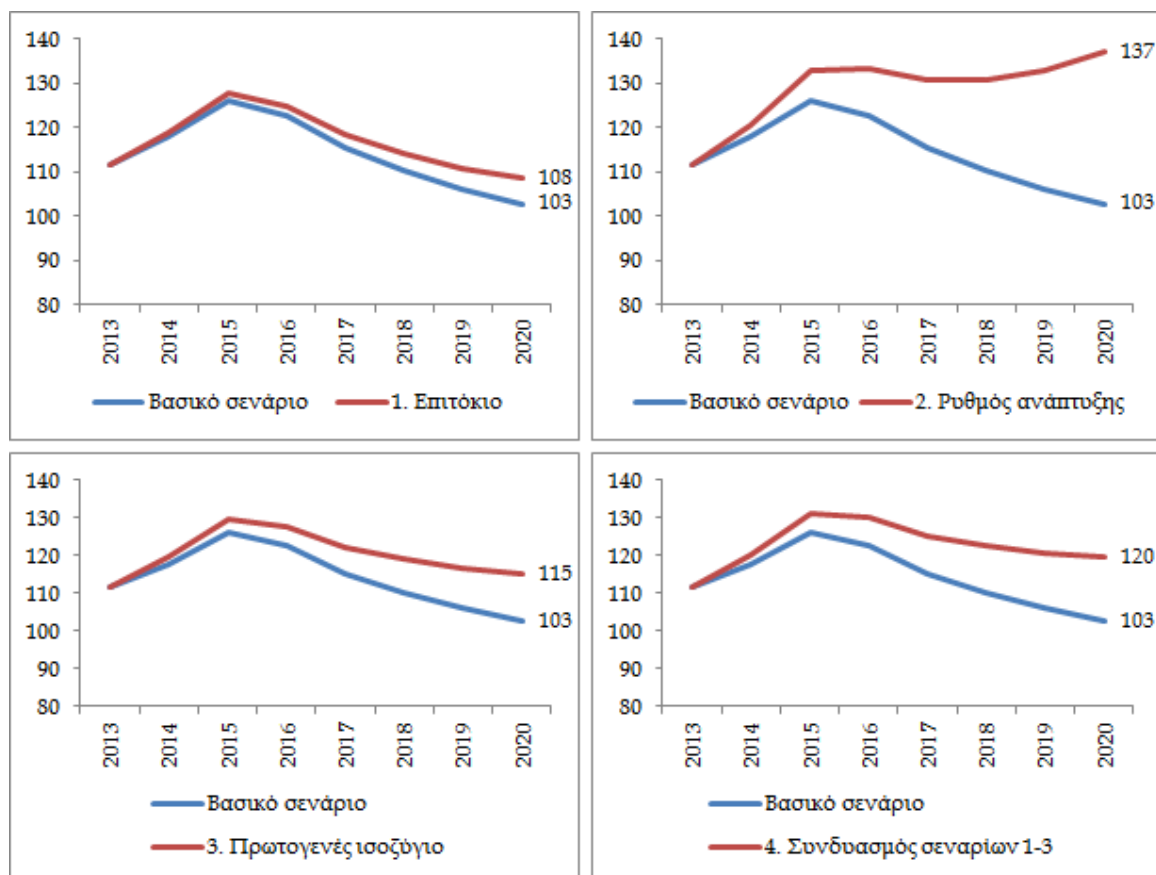
Σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που διεξάγεται από το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο σε όλα σχεδόν τα σενάρια που επεξεργάστηκε, με εξαίρεση το σενάριο που χρησιμοποιεί ως μεταβλητή την πραγματική αύξηση του ΑΕΠ. Στην περίπτωση αυτή παρατηρείται σημαντική απόκλιση από το βασικό σενάριο ως ακολούθως:

Πίνακας 4: Ανάλυση βιωσιμότητας χρέους (% ΑΕΠ)

(% ΑΕΠ)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Βασικό σενάριο	111,5	117,8	126,1	122,5	115,0	110,0	106,0	103,0
1. Αυξημένο επιτόκιο κατά μισή μονάδα ετησίως	111,5	118,6	127,7	124,9	118,0	114,0	111,0	108,0
2. Μειωμένος ρυθμός ανάπτυξης κατά μισή μονάδα ετησίως	111,5	120,6	132,7	133,2	130,0	131,0	133,0	137,0
3. Μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά μισή μονάδα ετησίως	111,5	119,6	129,6	127,8	122,0	119,0	117,0	115,0
4. Συνδυασμός των 1-3 πιο πάνω με αποκλίσεις της τάξης του ¼ μονάδας από βασικό σενάριο	111,5	120,3	131,2	130,1	125,0	122,0	121,0	120,0

Αναλυτικά, το εναλλακτικό σενάριο 1 (αύξηση των πραγματικών επιτοκίων) αν και παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος παρουσιάζει πτωτική πορεία και πλησιάζει το 100% του ΑΕΠ το 2020.

Διάγραμμα: Ανάλυση Ευαισθησίας Δημόσιου Χρέους

Το εναλλακτικό σενάριο 3 (υπόθεση για μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά μισή μονάδα ετησίως) δεν παράγει σημαντικά ψηλότερα αποτελέσματα κατά τις περιόδους αιχμής με σύγκριση με το βασικό σενάριο, ωστόσο, το περιθώριο αυξάνεται σημαντικά κατά τα έτη 2016-2020, αν και παρουσιάζει πτωτική πορεία, οπότε το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο.

Το εναλλακτικό σενάριο με συνδυασμό των τριών σεναρίων, παράγει σημαντικά ψηλότερα αποτελέσματα σε σχέση με το βασικό σενάριο, ωστόσο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διατηρεί μια πτωτική πορεία και πλησιάζει το 120% του ΑΕΠ το 2020, το οποίο κρίνεται όμως βιώσιμο.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η πορεία του δημοσίου χρέους για τα έτη 2013 - 2020, ως ποσοστό του ΑΕΠ, καθώς και οι χρηματοδοτικές ανάγκες για την ίδια περίοδο.

Πίνακας 5: Δημόσιο χρέος 2012-2020

(% ΑΕΠ)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Δημόσιο Χρέος	111,5	117,8	126,1	122,5	115,0	110,0	106,0	103,0
Χρηματοδοτικές Ανάγκες	34,4	19,5	19,8	3,9	11,3	2,6	13,9	10,0
Πρωτογενές Ισοζύγιο	-2,0	-1,3	-1,0	0,6	2,5	4,0	4,0	4,0

Σημειώνεται ότι, η προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων, η ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων με την Κεντρική Τράπεζα, και η παραχώρηση αυξημένων μερισμάτων από την Κεντρική Τράπεζα θα συμβάλουν στη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους και θα βοηθήσουν στην επάνοδο της Δημοκρατίας στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Επίσης, η μείωση των χρηματοδοτικών αναγκών και κατ' επέκταση των δαπανών για τόκους θα αυξήσει την οικονομική αποτελεσματικότητα αφού θα απελευθερώσει πόρους για ιδιωτικές επενδύσεις και ανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Κύρια στρατηγική επιδίωξη είναι η επιστροφή της κυπριακής οικονομίας σε μια τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης, με αύξηση της απασχόλησης και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Λαμβάνοντας υπόψη το δύσκολο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, ο στόχος θα επιτευχθεί σταδιακά κυρίως μέσω της υλοποίησης των προνοιών του μακροοικονομικού προγράμματος της Κύπρου και του επαναπροσδιορισμού του οικονομικού μοντέλου της κυπριακής οικονομίας με επικέντρωση στους τομείς όπου η Κύπρος διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Κύριοι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι για την επίτευξη του κύριου στόχου αφορούν τη διατήρηση της **μακροοικονομικής σταθερότητας**, τη **συνέχιση της αναδιάρθρωσης στο χρηματοοικονομικό τομέα** και την **εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων** με στόχο, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας.

Οι πιο πάνω συνθήκες δημιουργούν προοπτικές για την επιστροφή της εμπιστοσύνης στην οικονομία της Κύπρου, πράγμα που θα ανοίξει το δρόμο προς τις αγορές με ομαλότητα και θα δώσει ώθηση στις επενδύσεις, στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Υπάρχει και μια σειρά από επιμέρους στόχους με σκοπό την αντιμετώπιση των άμεσων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η οικονομία και αφορούν ιδιαίτερα στην προώθηση της ανάπτυξης μέσω της **στήριξης των επενδύσεων**, στην **αξιοποίηση διαθέσιμων πηγών ρευστότητας** και στη **διατήρηση της κοινωνικής συνοχής**.

3.1 Μακροοικονομική σταθερότητα

Για την Κύπρο, ως χώρα μέλους της Ευρωζώνης χωρίς ανεξαρτησία στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής, η σημασία που έχει η δημοσιονομική πολιτική και η πολιτική μισθών είναι καίρια για την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας. Η προσήλωση στη διαδικασία δημοσιονομικής πειθαρχίας και εξυγίανσης η οποία συνεχίζεται στα πλαίσια των συμφωνημένων μέτρων που τέθηκαν στο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής είναι, κατά συνέπεια, κύριος άξονας πολιτικής.

Ο Προϋπολογισμός 2015, όπως και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο 2015-2017, σε συνάρτηση με τους στόχους του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής, καθορίζουν το πλαίσιο της δημοσιονομικής πολιτικής που έχει στόχο την σταδιακή επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων (το πλεόνασμα που προκύπτει αν εξαιρέσουμε από τα έξοδα του κράτους την εξυπηρέτηση του χρέους). Η δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων αυξάνει τις προοπτικές βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, εφόσον υποδηλοί ότι δεν δημιουργούνται πρόσθετες δανειακές ανάγκες. Η βιωσιμότητα του χρέους είναι η βασικότερη παράμετρος για τις αγορές ώστε να αρχίσουν να εμπιστεύονται ξανά την κυπριακή οικονομία.

3.2 Χρηματοοικονομική σταθερότητα

Η δημιουργία ενός υγιούς τραπεζικού συστήματος μετά την πρόσφατη μεγάλη κρίση που πέρασε ο τομέας είναι ο δεύτερος άξονας πολιτικής για την επιστροφή της εμπιστοσύνης των επενδυτών στο χρηματοοικονομικό σύστημα της Κύπρου και, ως επακόλουθο, την ενδυνάμωση του τραπεζικού συστήματος ώστε να αυτό να μπορέσει να καταστεί και πάλι βασικός χρηματοδότης της κυπριακής οικονομίας.

Παρόλη τη σημαντική αναδιάρθρωση που έλαβε χώρα κατά τη μέχρι τώρα εφαρμογή του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής, ο τραπεζικός τομέας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις, κυριότερη των οποίων είναι τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ). Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) αυξήθηκαν κατακόρυφα, ασκώντας πιέσεις στα επίπεδα κεφαλαίων των τραπεζών παρά τη μικρότερη από την αναμενόμενη συρρίκνωση της οικονομίας. Έχουμε επικεντρωθεί στην αντιμετώπιση των ΜΕΔ με την εισαγωγή διαφόρων μέτρων που θα έχουν μεσοπρόθεσμο αντίκτυπο, όπως την εφαρμογή της οδηγίας της ΚΤΚ για τη διαχείριση των καθυστερήσεων, την ενίσχυση του θεσμού του χρηματοοικονομικού διαμεσολαβητή, τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου αφερεγγυότητας και της υιοθέτησης λειτουργικής νομοθεσίας σε σχέση με τις εκποιήσεις ακινήτων, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Αναμένεται ότι το εκσυγχρονισμένο πλαίσιο αφερεγγυότητας θα είναι έτοιμο μέχρι το τέλος του έτους.

Τραπεζική ένωση

Στα πλαίσια της τραπεζικής ένωσης της ΕΕ, από το Νοέμβριο του 2014 τίθενται υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ η Τράπεζα Κύπρου, η Ελληνική, ο Συνεργατισμός και η Russian Commercial Bank, ως οι τέσσερις τράπεζες που έχουν κριθεί ως συστημικές στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ). Στόχος της τραπεζικής ένωσης είναι να σπάσει ο φαύλος κύκλος μεταξύ του εθνικού χρέους και των τραπεζών και να αποκατασταθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην ΕΕ. Τα τρία κύρια στοιχεία της τραπεζικής ένωσης είναι:

(α) Το νέο κανονιστικό πλαίσιο με κοινούς κανόνες για τις τράπεζες και στα 28 κράτη μέλη, που διασφαλίζουν ότι καταθέσεις έως €100.000 (ανά καταθέτη / ανά τράπεζα) προστατεύονται ανά πάσα στιγμή και οπουδήποτε στην ΕΕ.

(β) Η ΕΚΤ θα εποπτεύει απευθείας τις λεγόμενες σημαντικές (συστημικές) τράπεζες, δηλαδή πιστωτικά ιδρύματα που:

- διαθέτουν πάγια άνω των €30 δις
- τα πάγια τους αποτελούν τουλάχιστον το 20% του εθνικού ΑΕΠ
- έχουν σημαντικές διασυνοριακές εργασίες
- ή έχουν ζητήσει ή λάβει απευθείας οικονομική βοήθεια από τον EFSF ή τον ESM.

Οι μικρότερες τράπεζες θα εποπτεύονται από τις εθνικές εποπτικές αρχές, ωστόσο, η ΕΚΤ μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να εποπτεύσει απευθείας ένα ή και περισσότερα

από τα συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να διασφαλίσει τη συνεπή εφαρμογή των υψηλού επιπέδου κανόνων εποπτείας.

(γ) Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, για τη λειτουργία του οποίου θα δημιουργηθεί ένα Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, αποτελούμενο από την ΕΚΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις αρμόδιες εθνικές αρχές, ως μόνιμα μέλη και σε περίπτωση που μια τράπεζα, η οποία αντιμετωπίζει προβλήματα πρέπει να εξυγιανθεί, η ΕΚΤ θα ειδοποιεί το Συμβούλιο, το οποίο και θα καθορίσει τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την εξυγίανση της τράπεζας. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να συμβαδίζουν με το ενιαίο ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών, δηλαδή, οι μέτοχοι και οι πιστωτές της τράπεζας θα επωμιστούν αρχικά το κόστος για την εξυγίανση της τράπεζας. Εάν οι εισφορές από τους μετόχους και τους πιστωτές δεν είναι επαρκείς για τη χρηματοδότηση της εξυγίανσης, οι επιπλέον πόροι θα εξυφθούν από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών, στο οποίο θα συνεισφέρουν οι ίδιες οι τράπεζες και όχι οι φορολογούμενοι. Στόχος είναι τα επόμενα οχτώ χρόνια το Ταμείο να φθάσει τα 55 δις ευρώ. Ως γενικό κανόνα, οι μέτοχοι και πιστωτές θα δέχονται ζημιές που θα ισούνται με το 8% του παθητικού των τραπεζών, πριν την ενεργοποίηση του Ταμείου. Προβλέπεται πως ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης θα είναι λειτουργικός το 2016.

3.3 Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Οι κυπριακές αρχές έχουν προχωρήσει, ή βρίσκονται στη διαδικασία εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας υπηρεσίας, καθώς και την βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας.

Μεταρρύθμιση Σχεδίου Συντάξεων

Η πρόσφατη μεταρρύθμιση του συντάξεων που εφαρμόστηκε το 2013 εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα του Σχεδίου Συντάξεων μέχρι το 2060 και αφορά την αύξηση των συνεισφορών, αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης, θέσπιση αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση και μείωση των επιδομάτων.

Η μεταρρύθμιση του Κυβερνητικού Σχεδίου Συντάξεων καθώς και των Σχεδίων Συντάξεων που είναι όμοια με αυτό, ξεκίνησε το 2011 αποσκοπώντας στη συγκράτηση των δαπανών των επαγγελματικών συστημάτων συνταξιοδότησης της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα ώστε αυτά να καταστούν βιώσιμα με τη λήψη σειράς μέτρων. Τα μέτρα αυτά θεσμοθετήθηκαν με τον περί Συνταξιοδοτικών Ωφελημάτων Κρατικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα περιλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμο του 2012 (Ν.216(Ι)/2012), με τους περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμους του 2011 έως 2013 και τον περί Καταβολής Φιλοδωρήματος σε Εργοδοτούμενους που απασχολούνται με Σύμβαση στην Κρατική Υπηρεσία και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμο του 2014 (Ν.14(Ι)/2014)

Μεταρρύθμιση της Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών

Ο Προϋπολογισμός του 2015 όπως και το ΜΔΠ 2015 - 2017 ενσωματώνουν μεγάλο μέρος των μεταρρυθμίσεων της Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών (ΔΔΟ). Απώτερος στόχος των μεταρρυθμίσεων είναι ο εκσυγχρονισμός του προϋπολογισμού στη βάση διεθνών βέλτιστων πρακτικών και ειδικότερα, η μετατροπή του προϋπολογισμού, από προϋπολογισμό εισροών σε προϋπολογισμό εκροών /αποτελεσμάτων. Αυτό θα επιτευχθεί με την ετοιμασία προϋπολογισμού στη βάση δραστηριοτήτων οι οποίες θα αντικατοπτρίζουν τα στρατηγικά σχέδια των υπουργείων και θα αξιολογούνται στη βάση προκαθορισμένων δεικτών απόδοσης. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα υλοποιηθούν σταδιακά σε φάσεις και θα τεθούν σε πλήρη εφαρμογή όταν θα είναι έτοιμη και η ανάλογη μηχανογραφική υποστήριξη του νέου συστήματος. Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται και η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης.

Κεντρικό σημείο της μεταρρύθμισης της δημόσιας οικονομικής διαχείρισης αποτελεί ο περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος του 2014 (Ν. 20(Ι)/2014) (νόμος-ομπρέλα). Με το νόμο αυτό θεσμοθετείται το τριετές Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ), το οποίο καθορίζει δεσμευτικές οροφές τόσο για το συνολικό κρατικό προϋπολογισμό, όσο και για τους προϋπολογισμούς των Υπουργείων.

Μεταρρύθμιση Δημόσιας Διοίκησης

Στρατηγική επιδίωξη της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης είναι η δημιουργία μιας ευέλικτης, αποτελεσματικής και παραγωγικής δημόσιας διοίκησης. Για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης έχει ήδη καταρτιστεί σχέδιο δράσης που στηρίζεται σε πέντε άξονες:

Ο πρώτος άξονας «Στρατηγικός προγραμματισμός, χάραξη πολιτικής και συντονισμός» αφορά τη δημιουργία κεντρικού μηχανισμού για συντονισμό του έργου της κυβέρνησης, την ετοιμασία ετήσιων σχεδίων δράσης, την αξιολόγηση της απόδοσης των Υπουργείων βάσει δεικτών και τη δημιουργία ομάδων χάραξης πολιτικής/συντονισμού σε επίπεδο Υπουργείων.

Ο δεύτερος άξονας «Δομή και Λειτουργία υπηρεσιών» περιλαμβάνει τη διεξαγωγή μελετών για την αναδιάρθρωση της δομής και του τρόπου λειτουργίας της Δημόσιας Υπηρεσίας. Οι μελέτες θα πραγματοποιηθούν σε 3 φάσεις, με την πρώτη φάση να έχει ήδη ολοκληρωθεί. Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει επίσης την οριζοντιοποίηση λειτουργικών υπηρεσιών του κράτους (τεχνικές υπηρεσίες και χημεία), την εφαρμογή του θεσμού της κινητικότητας και εναλλαξιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων, την απλοποίηση των διαδικασιών, τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων και εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τη δημιουργία κεντρικού σημείου επαφής για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Ο τρίτος άξονας «Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού» αφορά την αναθεώρηση του συστήματος αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων (συνδέεται το σύστημα προαγωγών και το σύστημα αμοιβών), την ανάπτυξη της στρατηγικής και ηγετικής ικανότητας και της ικανότητας χάραξης πολιτικής των Διευθυντικών στελεχών, την

ανάπτυξη δεξιοτήτων των δημόσιων υπαλλήλων στη διαχείριση έργων, την ανάπτυξη δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων μέσω διαδικτύου και την αλλαγή κουλτούρας και συμπεριφοράς που θα περιλαμβάνει την υιοθέτηση συστήματος κινήτρων για προαγωγή επιθυμητών αρχών και συμπεριφοράς και θα συνδέονται με το νέο σύστημα αξιολόγησης.

Ο τέταρτος άξονας «Εγγύτητα στον πολίτη και βελτίωση της εξυπηρέτησης του» περιλαμβάνει έξι υπο-άξονες: (α) Επέκταση του θεσμού των Κέντρων Εξυπηρέτησης του Πολίτη (ΚΕΠ), (β) Επέκταση των ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, (γ) Παροχή κινήτρων προς τον πολίτη για αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, (δ) Δημιουργία Κέντρου Τηλε-εξυπηρέτησης του πολίτη, (ε) Καθιέρωση της διαδικασίας εμπιστευτικής αξιολόγησης των υπηρεσιών του δημοσίου από τους πολίτες και (στ) Δικαίωμα στην ενημέρωση και επικοινωνία για τον τρόπο που υλοποιείται η μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας (λειτουργεί σχετική ιστοσελίδα για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας).

Ο πέμπτος άξονας «Αρχές λειτουργίας και αξίες της δημόσιας υπηρεσίας» περιλαμβάνει επίσης έξι υπο-άξονες: (α) Εφαρμογή νέου μοντέλου εταιρικής διακυβέρνησης Υπουργείων (αφορά την υλοποίηση της μεταρρύθμισης της Δημόσιας Οικονομικής Διαχείρισης που περιγράφηκε πιο πάνω), (β) Εισαγωγή του θεσμού της διαχείρισης κινδύνου στη διοίκηση και διαχείριση οργανισμών, (γ) Συνέργεια δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (μεταξύ άλλων αφορά προώθηση του θεσμικού πλαισίου που να παρέχει τη δυνατότητα μετάβασης των δημόσιων υπαλλήλων για βραχυπρόθεσμη απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα και αντίστροφα, καθώς επίσης και προώθηση νομοσχεδίου για καθορισμό θεσμικού πλαισίου που ρυθμίζει την υλοποίηση σχεδίων αναπτύξεων μέσω σύμπραξης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα), (δ) Πάταξη της διαφθοράς, (ε) Αξιοκρατία και ισοπολιτεία και (στ) Μείωση λειτουργικών εξόδων.

Μεταρρύθμιση του Συστήματος Υγείας

Σκοπός της μεταρρύθμισης του συστήματος υγείας είναι η ενίσχυση της βιωσιμότητας της δομής της χρηματοδότησης και η αποτελεσματικότητα της παροχής δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης. Στο αναθεωρημένο Μνημόνιο Συναντίληψης του Ιουλίου 2014 περιλαμβάνονται δύο σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αφορούν τον τομέα της υγείας.

Η πρώτη αναφέρεται στην αναδιάρθρωση των κρατικών νοσοκομείων και του Υπουργείου Υγείας, του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ) καθώς και των άλλων συνδεδεμένων οργανισμών, όπως είναι το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής και το Ογκολογικό Κέντρο της Τράπεζας Κύπρου.

Ο σχεδιασμός της αναδιάρθρωσης των δημοσίων νοσοκομείων περιλαμβάνει τη λειτουργική και διοικητική ενίσχυση της αυτονομίας τους σε συνδυασμό με τη λειτουργική και τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση του Υπουργείου Υγείας και των συνδεδεμένων με αυτό οργανισμών.

Η δεύτερη διαρθρωτική μεταρρύθμιση αφορά την εφαρμογή ενός Γενικού Σχεδίου Υγείας (ΓεΣΥ), το οποίο προγραμματίζεται να είναι σε πλήρη ανάπτυξη στα μέσα του 2016.

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή του ΓεΣΥ θα στηρίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της ελεύθερης επιλογής παρόχου υγείας, την κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη, τη χρηματοοικονομική βιωσιμότητα και την καθολική κάλυψη του πληθυσμού για ένα ελάχιστο καλάθι ωφελημάτων στη φροντίδα υγείας.

Το ΓεΣΥ θα αναπτυχθεί σε τρεις διαδοχικές φάσεις και η έναρξη της εφαρμογής του θα πραγματοποιηθεί στα μέσα του 2015 με την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και προγραμματίζεται να ξεκινήσει ως μονό-ασφαλιστικό σύστημα, χωρίς ωστόσο, να αποκλείει τη μελλοντική του μετεξέλιξη σε πολύ-ασφαλιστικό, με δεδομένο ότι κάποιες βασικές προϋποθέσεις θα τηρούνται, που αφορούν τη διαφάνεια, την αποτελεσματική ενημέρωση των καταναλωτών, τη δημοσιονομική βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών, τη ρύθμιση του ανταγωνισμού και την προσαρμογή των κινδύνων.

Μεταρρύθμιση των Φορολογικών Αρχών

Στα πλαίσια εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας, το Υπουργείο Οικονομικών προχώρησε στην μεταρρύθμιση των φορολογικών αρχών με την ενοποίηση του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων και της Υπηρεσίας ΦΠΑ σε μία αρχή καλούμενη Τμήμα Φορολογίας. Η μεταρρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης και μείωσης του διοικητικού φόρτου των φορολογούμενων προσώπων μέσω της ομοιόμορφης μεταχείρισης τους, της δημιουργίας υπηρεσίας για μεγάλους φορολογούμενους και διαδικασιών και συστημάτων ελέγχου τους.

Μεταρρύθμιση της Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας

Το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας έχει αναμορφωθεί με την καθιέρωση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) το οποίο ξεκίνησε να εφαρμόζεται από τα μέσα Ιουλίου 2014. Στόχος του ΕΕΕ είναι η ενίσχυση της προστασίας των ευάλωτων νοικοκυριών εξασφαλίζοντας παράλληλα την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των παροχών πρόνοιας και των κινήτρων για εργασία.

Ιδιωτικοποιήσεις

Σύμφωνα με το μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής, η Κύπρος είχε την υποχρέωση να ξεκινήσει ένα σχέδιο αποκρατικοποιήσεων για να συμβάλει στη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας των κρατικών Οργανισμών (State-Owned Enterprises) μέσω αυξημένου ανταγωνισμού και την ενθάρρυνση της εισροής κεφαλαίων, και να βοηθήσει στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας του χρέους. Το Σχέδιο Δράσης που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 5.12.2013, στοχεύει στην άντληση €1δισ μέχρι το τέλος του προγράμματος (μέσα του 2016) και επιπρόσθετα €400εκ μέχρι το τέλος του 2018.

3.4 Αξιοποίηση πηγών ρευστότητας για την οικονομία και προώθηση των επενδύσεων

Η δυνατότητα δανεισμού από τα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα έχει μειωθεί λόγω της προσπάθειας των τραπεζών για απομόχλευση. Επιπρόσθετα, η υπερβολική επιφυλακτικότητα των τραπεζών καταστέλλει περισσότερο το δανεισμό.

Υπό αυτές τις συνθήκες, έχει δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην απορρόφηση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των διαθέσιμων κονδυλίων από τα διαρθρωτικά ταμεία, στην επέκταση του δικτύου συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας και σε επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας.

Περαιτέρω χρηματοδότηση μπορεί να είναι διαθέσιμη από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD) της οποίας ένας από τους στόχους είναι να βοηθήσει στην αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων και την παροχή χρηματοδότησης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Τους τελευταίους 9 μήνες, στα πλαίσια της συνεργασίας μας με την ΕΤΕπ, έχουν προωθηθεί 3 σχέδια για στήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στην Κύπρο:

1. Συμφωνία δανείου ύψους €100 εκ. για χρηματοδότηση της **εγκαθίδρυσης του Ταμείου Επιχειρηματικότητας**.
2. Η έγκριση του μηχανισμού ύψους €150 εκ. για την **Ενίσχυση της Χρηματοδότησης του Εξωτερικού Εμπορίου (Trade Finance Facility)** για στήριξη των κυπριακών ΜΜΕ που έχουν διεθνή εμπορικό προσανατολισμό.
3. Σχέδιο παραχώρησης κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €300 εκ. προς τις **Κυπριακές τράπεζες για σύναψη δανείων από την ΕΤΕπ** για χρηματοδότηση ΜΜΕ στην Κύπρο.
Για το πιο πάνω σχέδιο:
 - στις 3 Απριλίου, 2014 έχει παραχωρηθεί **Κυβερνητική Εγγύηση προς την Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (ΣΚΤ) για τη σύναψη δανείου 50 εκ. ευρώ** από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) ενώ
 - στις 19 Σεπτεμβρίου, 2014 κατά τη διάρκεια επίσημης επίσκεψης του Προέδρου της ΕΤΕπ στην Κύπρο έχουν υπογραφεί δύο ακόμη συμφωνίες που αφορούν, η πρώτη, την παραχώρηση **Κυβερνητικής εγγύησης προς την Τράπεζα Κύπρου για τη σύναψη δανείου ύψους 50 εκ. ευρώ** και
 - η δεύτερη που αφορά την παραχώρηση **Κυβερνητικής εγγύησης προς την Ελληνική Τράπεζα για τη σύναψη δανείου ύψους 35 εκ. ευρώ** από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) με στόχο τη χρηματοδότηση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (SMEs) και εταιρειών μεσαίας κεφαλαιοποίησης (Mid-caps) στην Κύπρο.

Στα πλαίσια ενδυνάμωσης των επενδύσεων μέσω παροχής μεγαλύτερης ρευστότητας στην εγχώρια αγορά, εντάσσονται και οι ενέργειες για δημιουργία χρηματοδοτικού οργανισμού στην Κύπρο. Ο οργανισμός αυτός θα έχει σκοπό την προσέλκυση κεφαλαίων κυρίως από μεγάλους οργανισμούς και ακολούθως διοχέτευση των πόρων σε μικρό μεσαίες επιχειρήσεις και σε συγκεκριμένους τομείς μέσω τραπεζικών ιδρυμάτων με ευνοϊκούς όρους.

Συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας

Το Υπουργείο Οικονομικών έχοντας υπόψη, την ύψιστη οικονομική και πολιτική σημασία που έχουν για την Δημοκρατία οι Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ), συμμετέχει ενεργά τόσο στην Διαπραγματεύση όσο και στην προώθηση νέων ή και τροποποίηση υφιστάμενων ΣΑΔΦ μεταξύ Κύπρου και Άλλων Χωρών. Οι ΣΑΔΦ θα συμβάλουν περαιτέρω στην ανάπτυξη των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων της Κύπρου με άλλες χώρες.

Η κυπριακή πλευρά ετοίμασε το Πρότυπο Συμφωνίας (Cyprus Draft) το οποίο χρησιμοποιείται ως βάση για έναρξη των διαπραγματεύσεων. Το Κυπριακό Πρότυπο Συμφωνίας βασίζεται στο Μοντέλο Σύμβασης ΑΔΦ του ΟΟΣΑ, το οποίο προβλέπει την ανταλλαγή τραπεζικών και άλλων εχέμυθων πληροφοριών σύμφωνα με σχετικό Άρθρο του εν λόγω Μοντέλου.

Κατά του πρώτους εννέα μήνες του 2014:

- Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερ. 11/6/2014 ενέκρινε το Ρυθμιστικό Πλαίσιο Διεκπεραίωσης των ΣΑΔΦ το οποίο με επικεφαλή τον Υπουργό Οικονομικών αποτελείται από τη Συντονιστική, Συμβουλευτική και Διαπραγματευτική Ομάδα.
- Συνομολογήθηκαν και συμφωνήθηκαν τρεις νέες ΣΑΔΦ μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και του Βασιλείου της Νορβηγίας, Κράτη του Γκέρονεϊ, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας. Οι οποίες προηγήθηκαν της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου και αφού υπογράφηκαν δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας. Αναμένεται σύντομα να υπογραφθεί και το Πρωτόκολλο που αναθεωρεί την ΣΑΔΦ μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Νοτίου Αφρικής.
- Συνολικά η Κυπριακή Δημοκρατία έχει υπογραμμένες 54 ΣΑΔΦ.
- Επιπλέον το Υπουργείο Οικονομικών χάραξε την στρατηγική που θα ακολουθηθεί εντός των υπόλοιπων μηνών του 2014 και ακολούθως το 2015, και με την σύμφωνη γνώμη της Συμβουλευτικής Ομάδας στοχεύτηκαν χώρες της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής για έναρξη διαπραγματεύσεων για συνομολόγηση νέων συμφωνιών.

Τομέας Ενέργειας

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τον ενεργειακό τομέα, η κυπριακή κυβέρνηση ετοίμασε αναθεωρημένο σχέδιο ανάπτυξης για τις υποδομές εκμετάλλευσης φυσικού αερίου, όπου παρουσιάζονται διάφορες επιλογές υποδομών και εξαγωγών. Άρχισαν συζητήσεις σχετικά με ένα ενδιάμεσο σχέδιο περιγράμματος της οργάνωσης της αγοράς και του ρυθμιστικού καθεστώτος για τον ενεργειακό τομέα. Η τελική έκδοση του εν λόγω περιγράμματος αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί έως τα τέλη του 2014. Ταυτόχρονα, στα μέσα Φεβρουαρίου του 2014, συστάθηκε ένα Ταμείο Πόρων, με την έκδοση του νόμου για το δημοσιονομικό πλαίσιο. Σε ειδικό νόμο θα προβλέπεται η δομή διακυβέρνησης του Ταμείου Πόρων, καθώς και οι κανόνες εισροών και εκροών, που θα προσδιοριστούν λεπτομερέστερα σε εκτελεστική νομοθεσία του νόμου περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου.

3.5 Μεταρρυθμίσεις στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών

Σημαντική πρόοδος έχει επιτευχθεί στον τομέα αυτό με τη ψήφιση των αναγκαίων τροποποιήσεων στη νομοθεσία για συγκεκριμένους τομείς υπηρεσιών (κατασκευές, ταξίδια, υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων και ταξιδιωτικά γραφεία), όπως απαιτείται βάσει της οδηγίας για τις υπηρεσίες (2006/123/ΕΕ), με στόχο να εξαλειφθούν τα αδικαιολόγητα εμπόδια στις αγορές υπηρεσιών, ιδίως αυτά που συνδέονται με τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα.

3.6 Κοινωνική συνοχή

Διατηρώντας τη κοινωνική συνοχή κατά τη διάρκεια προσαρμογής της οικονομίας είναι πρόκληση αλλά είναι και σημαντικός παράγοντας επιτυχίας της οποιαδήποτε προσπάθειας. Σε αυτά τα πλαίσια οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν σε προγράμματα για ανέργους και νέους πτυχιούχους και στην αναδιάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής του κράτους, με το σχεδιασμό και εφαρμογή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος.

Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση λαμβάνει **μέτρα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της ανεργίας των νέων** (βλέπε σχέδιο υλοποίησης της Εγγύησης για τη Νεολαία για την περίοδο 2014-2106, συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) **και στην αντιμετώπιση των αδυναμιών του ισχύοντος συστήματος των πολιτικών ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας**, μέσω μιας συνολικής μεταρρύθμισης των εν λόγω πολιτικών, βελτιώνοντας το σχεδιασμό, τη διοικητική διαχείριση και την παρακολούθηση των διαφόρων μέτρων.

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα εφαρμόστηκε στα πλαίσια του εξορθολογισμού του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας του κράτους, παρέχοντας δίκτυ προστασίας σε όλους όσους το έχουν ανάγκη, αντικαθιστώντας τα επιδόματα που δίνοντας από διάφορες πηγές, σε μια ενιαία βάση και με στόχευση. Η εισαγωγή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούλιο 2014 και έχει ενταχθεί στον Προϋπολογισμό 2015.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2015 ΚΑΙ ΜΔΠ 2015-2017

Η υλοποίηση των στρατηγικών στόχων και επιδιώξεων της κυβέρνησης αντικατοπτρίζονται σε μεγάλο βαθμό στον κρατικό προϋπολογισμό. Ο Προϋπολογισμός του 2015 (και το ΜΔΠ 2015 - 2017) αντικατοπτρίζουν την προσπάθεια της κυβέρνησης για έξοδο από την οικονομική ύφεση, την περαιτέρω βελτίωση των δημόσιων οικονομικών έτσι ώστε να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι που έχουν τεθεί καθώς και η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Έτσι, ο προϋπολογισμός του 2015 απεικονίζει την προσπάθεια για δημοσιονομική εξυγίανση, δίνοντας ταυτόχρονα έμφαση στις προτεραιότητες πολιτικής που κυρίως αφορούν την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων αναπτυξιακών έργων ενόψει και της επικείμενης λήξης της προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013, την υιοθέτηση νέων για τη προγραμματική περίοδο 2014 - 2020 καθώς και την πολιτική της κοινωνικής συνοχής.

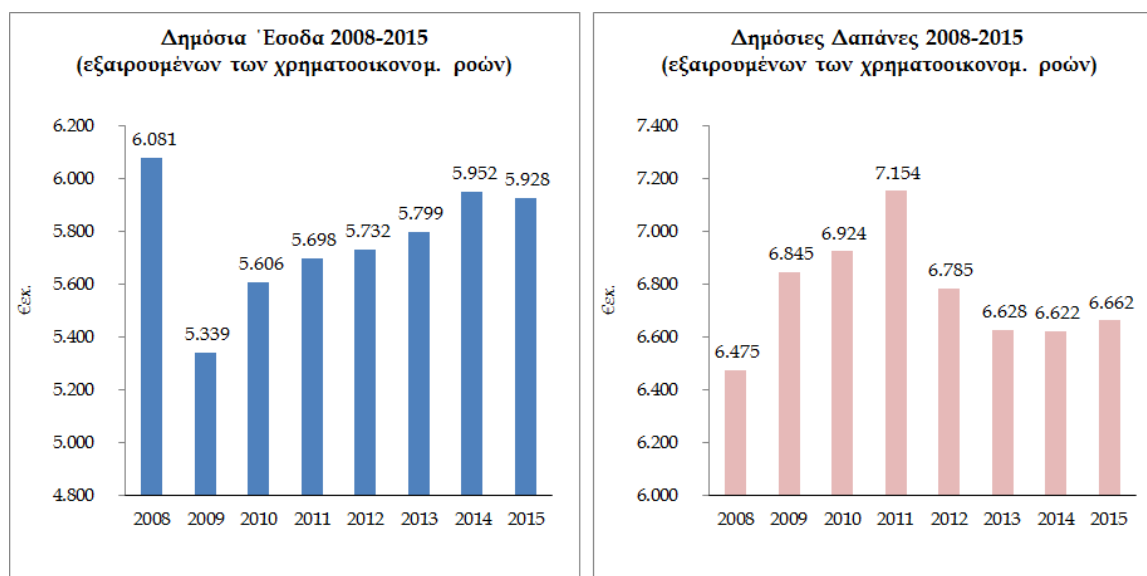
Ο Προϋπολογισμός του 2015 (και το ΜΔΠ 2015-2017) ετοιμάστηκε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΠΔΠ) 2015 - 2017 που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 23/5/2014 στο οποίο τέθηκαν **ανώτατες οροφές δαπανών ανά υπουργείο για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων** (πρωτογενές έλλειμμα για το 2015 να μην ξεπεράσει το 1,6% του ΑΕΠ ή σε απόλυτους αριθμούς €258εκ).

Επιπλέον, ενσωματώνει μεγάλο μέρος των μεταρρυθμίσεων της ΔΔΟ αφού εισάγει αξιοσημειώτες καινοτομίες και αλλαγές σ' ότι αφορά την παρουσίαση και το περιεχόμενο του με σκοπό την αύξηση της ευελιξίας και της υπευθυνότητας στη διαχείριση των πιστώσεων του προϋπολογισμού.

Σημειώνεται ότι, πέντε πιλοτικά Υπουργεία έχουν ετοιμάσει ταυτόχρονα με τον υφιστάμενο προϋπολογισμό και προϋπολογισμό δραστηριοτήτων ο οποίος συνδέεται με τα στρατηγικά σχέδια του κάθε Υπουργείου. Η πλήρης αντικατάσταση του υφιστάμενου προϋπολογισμού με το προϋπολογισμό δραστηριοτήτων θα υλοποιηθεί όταν αναπτυχθεί και η ανάλογη μηχανογραφική υποστήριξη του νέου συστήματος σε τρία με πέντε χρόνια.

Συνολικά, το προσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2015 που καλύπτει ως επί το πλείστον την Κεντρική Κυβέρνηση, προβλέπει έσοδα, ύψους €5.928 εκ. σε σύγκριση με αναθεωρημένα έσοδα ύψους €5.952 εκ. το 2014 δηλαδή τα έσοδα παρουσιάζουν οριακή μείωση. Οι συνολικές δαπάνες, παρουσιάζουν αύξηση 0,6% σε σχέση με το προηγούμενο χρόνο και προϋπολογίζονται στα €6.662 εκ σε σύγκριση με €6.622 εκ το 2014.

Διάγραμμα¹¹: Δημόσια Έσοδα/Έξοδα 2008-2015

4.1 Προϋπολογισμός 2015

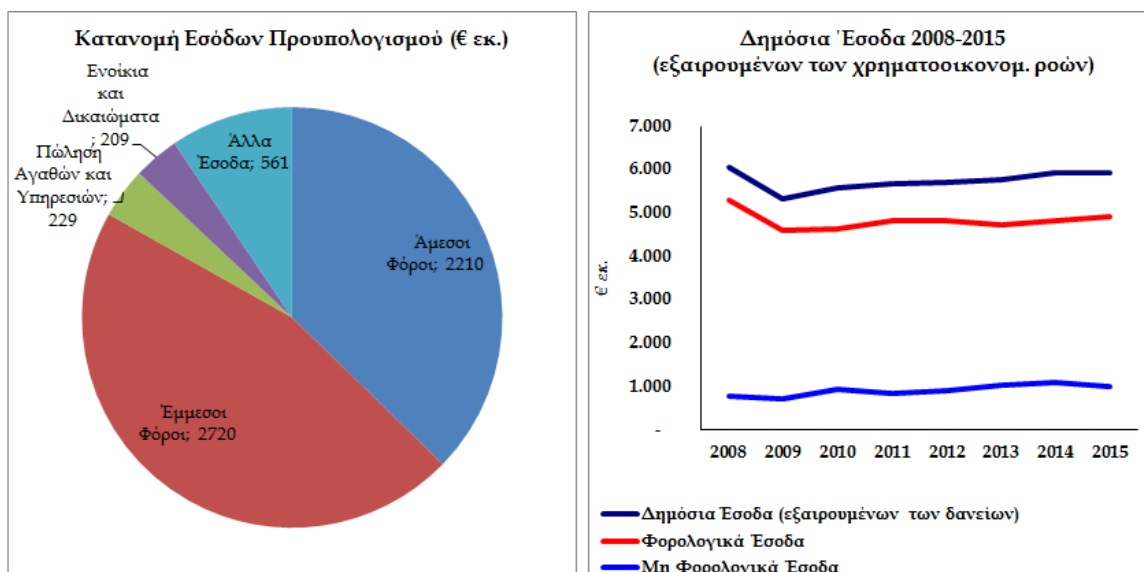
Δημόσια Έσοδα

Τα δημόσια έσοδα τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν υποτονικούς ρυθμούς ανάπτυξης ως αποτέλεσμα του αρνητικού οικονομικού κλίματος που επικρατεί στην οικονομία. Ως ποσοστό του ΑΕΠ προϋπολογίζεται ότι, τα δημόσια έσοδα θα παραμείνουν στα ίδια επίπεδα με το 2014 δηλαδή γύρω στο 37%.

Οι σημαντικότερες κατηγορίες των εσόδων είναι οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι που συνολικά προϋπολογίζονται για το 2015 στα €4.930 εκ. και αποτελούν το 83% των συνολικών εσόδων. Το υπόλοιπο 17% των εσόδων, εξαιρουμένων των εισπράξεων από δάνεια, αφορούν τα μη φορολογικά έσοδα, όπως πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών και μεταβιβάσεις, χορηγίες, που για το 2015 προϋπολογίζονται στα €999 εκ.

¹¹ 2008 -2013: Τελικά, 2014 και 2015: Προϋπολογιζόμενα

Διάγραμμα: Κατανομή Εσόδων

Κατανομή Δαπανών κατά Υπουργείο

Η κατανομή των πιστώσεων έγινε αφού λήφθηκαν υπόψη οι προτεραιότητες πολιτικής, τα μέτρα που περιλήφθηκαν στο Μνημόνιο Συναντίληψης, οι ανάγκες που δημιουργούνται από την οικονομική κρίση καθώς και οι προσπάθειες που καταβάλλονται για εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών.

Αναλυτικά οι πιστώσεις κατά Υπουργείο/Ανεξάρτητη Υπηρεσία του Προϋπολογισμού του 2015 έχουν ως ακολούθως:

Πίνακας 6: Κατανομή Πιστώσεων κατά Υπουργείο 2013-2015

	Τελικά 2013 €εκ 1	Προϋπ. 2014 €εκ 2	Ποσοστ. Μεταβ. % 2:1	Προϋπ. 2015 €εκ 3	Ποσοστ. Μεταβ. % 3:2
1	52	54	3,8	56	3,7
2	20	23	15,0	23	0,0
3	10	11	10,0	10	-9,1
4	290	319	10,0	319	0,0
5	222	238	7,2	242	1,7
6	262	269	2,7	269	0,0
7	32	46	40,6	46	2,2
8	659	905	37,3	917	1,1
9	490	521	6,7	511	-2,3
10	64	75	17,2	74	-1,3
11	2.715	2.299	-15,4	2.305	0,6
12	66	130	98,5	151	13,0
13	921	924	0,3	925	0,0
14	262	277	5,7	279	0,7
15	563	531	-5,7	536	0,9
ΣΥΝΟΛΟ	6.628	6.622	-0,1	6.662	0,6

Σύμφωνα με τις συνολικές δαπάνες και τα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης που περιλήφθηκαν στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2015 διασφαλίζεται η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που έχουν περιληφθεί στο μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής όπως έχει επικαιροποιηθεί κατά την 5^η αξιολόγηση.

4.2 Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2015-2017

Σύμφωνα με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) (Οδηγία 2011/85/ΕΕ της 8ης Νοεμβρίου 2011) τα κράτη μέλη πέραν του ετησίου κρατικού προϋπολογισμού ετοιμάζουν και ΜΔΠ στο οποίο περιλαμβάνουν τους δημοσιονομικούς τους σχεδιασμούς για την επόμενη τριετία. Η ετοιμασία του ΜΔΠ έχει ενσωματωθεί και στο Νόμο που «Προνοεί Περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου» όπου καίριες οδηγίες/κανονισμοί της ΕΕ που αφορούν την σταθερότητα και τη συνοχή της ΕΕ όπως η οικονομική/δημοσιονομική σταθερότητα των χωρών της ευρωζώνης έχουν ενσωματωθεί και στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών.

Με βάση το ΜΔΠ 2015-2017 τα έσοδα για το 2016, αναμένεται να ανέλθουν στα €6.088 εκ και το 2017 στα €6.256 εκ ως ακολούθως:

Πίνακας 7: Έσοδα Κεντρικής Κυβέρνησης 2013-2017

	Τελικά 2013 € εκ	Αναθ. 2014 € εκ	Ποσοσ. Μεταβ. %	Προϋπ. 2015 € εκ	Ποσοσ. Μεταβ. %	ΜΔΠ 2016 € εκ	Ποσοσ. Μεταβ. %	ΜΔΠ 2017 € εκ	Ποσοσ. Μεταβ. %
	1	2	2:1	3	3:2	4	4:3	5	5:4
ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.172	2.202	1,4	2.210	0,4	2.263	2,4	2.280	0,8
ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.570	2.631	2,4	2.720	3,4	2.807	3,2	2.926	4,2
ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	217	243	12,0	229	-5,8	235	2,6	242	3,0
ΕΝΟΙΚΙΑ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΠΡΟΣΟΔΟΙ	346	352	1,7	209	-40,6	205	-1,9	200	-2,4
ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	226	252	11,5	250	-0,8	252	0,8	254	0,8
ΑΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	97	78	-19,6	154	97,4	156	1,3	145	-7,1
ΧΟΡΗΓΙΕΣ	157	180	14,6	132	-26,7	146	10,6	185	26,7
ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ	13	14	7,7	24	71,4	24	0,0	24	0,0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	5.798	5.952	2,7	5.928	-0,4	6.088	2,7	6.256	2,8

Οι συνολικές δαπάνες, κατά Υπουργείο και κατά οικονομική δραστηριότητα, για τα έτη 2016 και 2017, αναμένεται να ανέλθουν στα €6.791 εκ. και €6.776 εκ αντίστοιχα ως ακολούθως:

Πίνακας 8: Κατανομή Πιστώσεων κατά Υπουργείο 2013-2017

		Τελικά 2013 €εκ 1	Προϋπ. 2014 €εκ 2	Ποσοστ. Μεταβ. % 2:1	Προϋπ. 2015 €εκ 3	Ποσοστ. Μεταβ. % 3:2	ΜΔΠ 2016 €εκ 4	Ποσοστ. Μεταβ. % 4:3	ΜΔΠ 2017 €εκ 5	Ποσοστ. Μεταβ. % 5:4
1	Συνταγματικές Εξουσίες	52	54	3,8	56	3,7	54	-3,6	54	0,0
2	Συνταγματικές Υπηρεσίες	20	23	15,0	23	0,0	22	-4,3	22	0,0
3	Ανεξάρτητες Υπηρεσίες	10	11	10,0	10	-9,1	10	0,0	10	0,0
4	Άμυνας	290	319	10,0	319	0,0	319	0,0	319	0,0
5	Περιβάλλοντος και Αγροτικής Ανάπτυξης	222	238	7,2	242	1,7	242	0,0	242	0,0
6	Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης	262	269	2,7	269	0,0	269	0,0	267	-0,7
7	Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας	32	46	40,6	46	2,2	41	-10,9	43	4,9
8	Εργασίας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	659	905	37,3	917	1,1	912	-0,5	902	-1,1
9	Εσωτερικών	490	521	6,7	511	-2,3	484	-5,1	453	-6,6
10	Εξωτερικών	64	75	17,2	74	-1,3	75	1,4	75	0,0
11	Οικονομικών	2.715	2.299	-15,4	2.305	0,6	2.437	5,6	2.475	1,6
12	Ανεξάρτητα Γραφεία	66	130	98,5	151	13,0	185	25,0	185	0,0
13	Παιδείας και Πολιτισμού	921	924	0,3	925	0,0	925	0,0	924	-0,1
14	Συγκοινωνιών και Έργων	262	277	5,7	279	0,7	280	0,4	273	-2,5
15	Υγείας	563	531	-5,7	536	0,9	536	0,0	532	-0,7
	ΣΥΝΟΛΟ	6.628	6.622	-0,1	6.662	0,6	6.791	1,9	6.776	-0,2

Πίνακας 9: Κατανομή Πιστώσεων κατά οικονομική δραστηριότητα 2013-2017

	Τελικά 2013 € εκ 1	Αναθ. 2014 € εκ 2	Ποσοστ. Μεταβ. % 2:1	Προϋπ. 2015 € εκ 3	Ποσοστ. Μεταβ. % 3:2	ΜΔΠ 2016 € εκ 4	Ποσοστ. Μεταβ. % 4:3	ΜΔΠ 2017 € εκ 5	Ποσοστ. Μεταβ. % 5:4
ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2.584	2.586	0,1	2.505	-3,1	2.509	0,2	2.560	2,0
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	900	942	4,7	1.032	9,6	1.131	9,6	1.130	-0,1
ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	2.233	1.851	-17,1	1.936	4,6	1.929	-0,5	1.899	-1,5
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ	45	133	193,3	157	18,9	143	-8,9	142	-0,7
ΆΛΛΑ ΕΣΟΔΑ / ΕΞΟΔΑ	601	782	30,1	685	-12,4	728	6,3	750	3,0
ΠΑΠΑ	113	134	18,6	141	4,5	141	0,7	130	-7,8
ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	152	194	27,6	206	5,7	210	2,4	165	-21,9
ΣΥΝΟΛΟ	6628	6.622	0	6.661,6	1	6.791,0	2	6.776,0	0

Σημειώνεται ότι, οι πρόνοιες του ΜΔΠ (έσοδα / δαπάνες) συνάδουν με τους δημοσιονομικούς στόχους του προγράμματος, επιτυγχάνεται το ύψος της ελάχιστης ετήσιας διόρθωσης του πρωτογενούς δημοσιονομικού ισοζυγίου και το ύψος των δαπανών του βρίσκονται εντός των οροφών που περιλήφθηκαν στο ΣΠΔΠ 2015-2017.

Με βάση τα πιο πάνω το 2016 το δημοσιονομικό έλλειμμα προβλέπεται να περιοριστεί στο 2.2% του ΑΕΠ ενώ το 2017 προβλέπεται να σημειώσει περαιτέρω βελτίωση και να μειωθεί γύρω στο 1% του ΑΕΠ. Το πρωτογενές ισοζύγιο από το 2016 και μετά προβλέπεται να μετατραπεί σε πλεονασματικό και να φθάσει το 2016 το 1.2% του ΑΕΠ ενώ το 2017 το 2.5% του ΑΕΠ.

Επιπλέον αναφέρεται ότι, **η συνολική ανώτατη οροφή για το 2016 είναι δεσμευτική** ενώ η οροφή για το 2017 είναι ενδεικτική. Ενδεικτικές είναι επίσης οι οροφές ανά Υπουργείο τόσο για το 2016 όσο και για το 2017. Όμως λόγω της οικονομικής αβεβαιότητας που επικρατεί, το μακροοικονομικό σενάριο ενδέχεται να διαφοροποιηθεί και κατά συνέπεια **η συνολική ανώτατη οροφή για το 2016** ενδέχεται να προσαρμοστεί ανάλογα.

4.3 Απασχόληση στο Δημόσιο Τομέα

Με βάση τα πιο πάνω και για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, το Υπουργικό Συμβούλιο έχει υιοθετήσει τις πιο κάτω κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2015 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου 2015-2017:

- Συνέχιση της απαγόρευσης πλήρωσης κενών θέσεων Πρώτου Διορισμού, Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής (υπαλληλικές θέσεις), καθώς και κενών θέσεων Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού στη Γενική Κυβέρνηση και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα.
- Αναστολή της εφαρμογής του όρου του Μνημονίου που διαλαμβάνει «μία πρόσληψη ανά τέσσερις αφυπηρετήσεις για δημοσίους υπαλλήλους» με μη πρόσληψη νέου προσωπικού.
- Αναστολή της εφαρμογής του όρου του Μνημονίου που διαλαμβάνει «μία πρόσληψη ανά πέντε αφυπηρετήσεις για το ωρομίσθιο προσωπικό» με εξαίρεση το ωρομίσθιο προσωπικό των υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας.
- Η απασχόληση μη-μόνιμου προσωπικού (εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου, εργοδοτούμενων καθορισμένης διάρκειας και εκτάκτων που απασχολούνται σε δεκαπενθήμερη βάση) κατά το 2015 διατηρείται κατά ανώτατο όριο στα επίπεδα του 2014.
- Απαγόρευσης της αντικατάστασης του πιο πάνω προσωπικού που αποχωρεί από την υπηρεσία για οποιοδήποτε λόγο με εξαίρεση το Εκπαιδευτικό Προσωπικό και τους Εκπαιδευτικούς Ψυχολόγους στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το προσωπικό των Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας.
- Σε περίπτωση αποχώρησης εποχικού ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού από την υπηρεσία, δεν αντικαθίσταται για οποιοδήποτε λόγο εκτός από τους ναυαγοσώστες που ασχολούνται στις Επαρχιακές Διοικήσεις. Σημειώνεται ότι το επίπεδο απασχόλησης του εποχικού ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού δεν θα πρέπει να ξεπεράσει για κανένα λόγο το επίπεδο απασχόλησης του 2014.

- Τη συνέχιση της μη δημιουργίας πρόσθετων μόνιμων θέσεων και της μη αναβάθμισης μισθοδοτικών κλιμάκων σε προσωπική βάση, τόσο για τις υπαλληλικές θέσεις όσο και τις θέσεις Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού στη Γενική Κυβέρνηση. Το μέτρο αυτό αφορά, ως θέμα πολιτικής και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.
- Τη συνέχιση της εφαρμογής του τετραετούς σχεδίου μείωσης μόνιμων θέσεων με στόχο την κατάργηση τουλάχιστον 1880 μόνιμων θέσεων στο δημόσιο τομέα μέχρι το 2016. Έχουν ήδη καταργηθεί 1330 συνολικά θέσεις κατά την περίοδο 2013-2014, αναμένεται να καταργηθούν ακόμα 271 κατά το 2015 και παραμένουν ακόμα 279 θέσεις για το 2016.
- Τη συνέχιση της μείωσης του αριθμού των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης προς επίτευξη του στόχου μείωσης κατά 4.500 υπαλλήλους την περίοδο 2012-2016. Σύμφωνα με τα στοιχεία ημερ.30/06/2014, απομένουν ακόμα 682 αποχωρήσεις μέχρι το 2016.